

AUTEURS

Brian Barrett (2064786)
Soufiane Ben Messaoud (2103882)
Daniëlle de Jonge (2098419)

ONDER BEGELEIDING VAN

Maria Feldbrugge
Rogier Csikos

REGIO HART VAN BRABANT RADENAVONDEN

21/03/2025

Managementsamenvatting

Een aantal keer per jaar organiseert Regiobureau Hart van Brabant radenavonden waarbij raadsleden uit de betrokken gemeenten geïnformeerd worden over de bezigheden van de regio. Voor het Regiobureau ontbreekt echter het volledige inzicht in welke raadsleden wel of niet aanwezig zijn en wat de redenen daarvoor zijn. De doelstelling van dit onderzoek is daarom om de achterliggende mechanismen van de opkomst bij radenavonden te achterhalen en op basis daarvan concrete adviezen te formuleren die bijdragen aan het bevorderen van de opkomst bij deze avonden. Dit zal worden gedaan door de volgende hoofdvraag te beantwoorden: *“hoe kan het Regiobureau Hart van Brabant de opkomst bij radenavonden bevorderen?”*. Om deze vraag te beantwoorden is een survey uitgezet en beantwoordt door 51 raadsleden uit de regio. Daarnaast zijn er 17 interviews afgenomen die meer diepte van informatie hebben gegeven. Tenslotte is er een inhoudsanalyse afgenomen van verschillende relevante wetenschappelijke artikelen en rapporten om de empirisch opgedane informatie in de juiste context te kunnen plaatsen en potentiële maatregelen te achterhalen.

In de resultaten zijn als eerste de motivaties voor raadsleden om deel te nemen te zien. Het blijkt dat de raadsleden de ‘relevantie van de onderwerpen’ als belangrijkste reden ziet om deel te nemen, de categorieën die daarop volgen zijn: ‘mogelijkheid om kennis te vergaren’, ‘betrokkenheid bij regionale ontwikkelingen’, ‘aansluiting bij portefeuille of partijprogramma’ en ‘netwerkmogelijkheden met andere raadsleden’. Hierbij is het belangrijk om aan te merken dat veel raadsleden niet één, maar meerdere van deze categorieën als belangrijke motivatie om deel te nemen aan radenavonden. Ook wat betreft de belemmerende factoren hebben de raadsleden meerdere antwoorden gegeven. De belemmerende factoren voor de deelname aan de radenavonden zijn namelijk: ‘overlap met andere werkzaamheden’, ‘onhandig tijdstip of datum’, ‘andere prioriteiten’, ‘geen aansluiting onderwerpen bij portefeuille’, ‘onduidelijke communicatie rondom bijeenkomsten’, ‘te grote afstand’, ‘beperkte mate van invloed’ en ‘alternatieve informatievoorziening’.

Wat betreft de behoeften van raadsleden blijken een aantal specifieke wensen ten aanzien van de inhoud, organisatie en communicatie over de radenavonden. Zo is er bij sommige raadsleden de behoefte aan diepgang van de gegeven informatie. Bevindingen uit het onderzoek zijn dat er vooral behoefte is naar onderwerpen waar intensief in samengewerkt wordt en om informatie te geven over de impact die de plannen van de regio hebben op de verschillende gemeenten en waar er door raadsleden rekening mee moet worden gehouden. Ook is het (vooral voor nieuwe raadsleden) soms onduidelijk wat de democratische legitimiteit van de regio is en zouden sommige raadsleden het fijn vinden als er een keer inzichtelijk wordt gemaakt hoe de structuur van de regio eigenlijk werkt. Over de facilitaire organisatie blijken veruit de meeste respondenten erg tevreden. Raadsleden halen echter het belang van een goede mix van het zenden van informatie en van interactie aan. Daarnaast blijkt er een vrij grote behoefte te zijn aan tijd om te sparren met elkaar voor het verspreiden van ideeën. Met betrekking tot de communicatie rond de avonden vertellen respondenten dat deze niet altijd even soepel verloopt, sommigen geven hierbij de voorkeur aan een rechtstreeks informatiesysteem en de meesten geven daarbij aan dat E-mail het beste communicatiemiddel is. Ook vertellen sommige respondenten dat zij het fijn zouden vinden als er meer achtergrondinformatie over de onderwerpen kort weer zouden worden gegeven bij de uitnodigingen.

Aan de hand de analyse van de resultaten zijn er een aantal maatregelen opgesteld die de kwaliteit en de opkomst op radenavonden zouden kunnen verbeteren. Een paar van deze maatregelen worden sterk aangeraden, anderen iets minder. Een maatregel die wordt afgeraden is het afwisselen van de locatie van de radenavonden over verschillende gemeenten omdat dit de opkomst ongelijkmatig maakt. Daarnaast wordt het structureel hybride organiseren van de radenavonden niet aangeraden vanwege de hoge kosten en beperkte interactiemogelijkheden.

Wat wel aangeraden wordt is het starten van een bewustwordingscampagne die het belang van de radenavonden voor raadsleden uitlicht. Hierbij aansluitend wordt gestandaardiseerde communicatie van groot belang geacht. Door het Regiobureau de uitnodigingen rechtevree naar de raadsleden te laten sturen, inclusief essentiële achtergrondinformatie en zonder tussenkomst van de griffies, wordt de communicatie consistentere en duidelijker. Ook het verlagen van de frequentie van de radenavonden wordt gezien als een effectieve maatregel. Hierdoor kan namelijk de waardeperceptie van raadsleden over de bijeenkomsten toenemen wat hun kan motiveren om aanwezig te zijn. Tegelijkertijd verlaagt dit op minimale wijze de werkdruk. Bij een toenemende opkomst en een goed functionerende communicatie kan vervolgens de default-optie worden ingevoerd, waarbij de deelname aan radenavonden standaard wordt, tenzij anders aangegeven. Dit kan zorgen voor een verdere stijging van de opkomst omdat dit het besluitvormingsproces van raadsleden vergemakkelijkt. Als aanvulling op de fysieke bijeenkomsten zou er ook jaarlijks één volledig digitale webinar met een online presentatie georganiseerd kunnen worden. Dit kan een kosten- en tijdefficiënte manier zijn om informatie over te dragen zonder dat interactie centraal staat. Een eenvoudige online presentatie kan daarbij waardevol zijn als aanvulling op de fysieke bijeenkomsten.

Inhoudsopgave

1. Aanleiding	5
2. Probleemstelling	6
3. Vraagstelling	7
4. Theoretische achtergrond	8
5. Methodologie	10
6. Resultaten	12
6.1. Motivaties	12
6.2. Belemmerende factoren	19
6.3. Specifieke behoeften	31
7. Potentiële maatregelen	40
7.1. Verschillende datums	40
7.2. Default-optie	40
7.3. Bewustwordingscampagne	42
7.4. Gestandaardiseerde communicatie	44
7.5. Afwisselende locatie	45
7.6. Digitalisatie	46
7.7. Frequentie omlaag	46
7.8. Afweging alternatieven	47
8. Conclusie & aanbevelingen	49
9. Literatuurlijst	51
10. Bijlage	54

1. Aanleiding

De bestuurlijke wereld is in beweging. Door decentralisatie, globalisering en privatisering verandert de rol van de 'overheid' als centrale besturende eenheid. Het traditionele model, zoals verwoord in het Huis van Thorbecke waarin nationale organen de meeste macht hadden, voldoet steeds minder aan de huidige tijd (Van den Berg et al., 2021). Steeds vaker zien we bestuurlijke samenwerkingen ontstaan op regionaal niveau, als aanvulling op de bestaande nationale, provinciale en lokale bestuurslagen. Ook Regio Hart van Brabant – een samenwerking van de gemeenten Alphen-Chaam, Baarle-Nassau, Dongen, Gilze en Rijen, Goirle, Heusden, Hilvarenbeek, Loon op Zand, Oisterwijk, Tilburg en Waalwijk – speelt hierin een belangrijke rol. Samen werken de betrokkenen van Regio Hart van Brabant aan een gezamenlijke kernagenda om ambities op sociaal, fysiek en economisch vlak te realiseren.

Een essentieel onderdeel van deze samenwerking is de informatieverstrekking aan gemeenteraden tijdens de radenavonden. Dit biedt raadsleden de mogelijkheid om goed geïnformeerd te blijven over regionale ontwikkelingen en besluiten. Dit is van groot belang, aangezien raadsleden vaak weinig directe invloed hebben op wat er op regionaal niveau wordt besloten (Van Ostaaijen, 2022). In de praktijk blijkt dat de betrokkenheid van raadsleden achterblijft. Hoewel er potentieel 250 raadsleden aanwezig kunnen zijn, is gebleken dat de opkomst meestal lager ligt. Gelet op het belang van betrokkenheid van raadsleden bij de radenavonden om in hun informatiebehoefte te voorzien, is het daarom van essentieel belang dat er onderzoek wordt gedaan naar de opkomst in algemene zin en manieren om de opkomst bij deze avonden te bevorderen.

2. Probleemstelling

De opkomst bij de radenavonden georganiseerd door het Regiobureau Hart van Brabant ligt gemiddeld tussen de 60 à 70 personen. Daarbij is het vooraf niet altijd duidelijk hoeveel raadsleden er komen naar de radenavonden, aangezien bij deze bijeenkomsten ook burgerraadsleden en ambtenaren aanwezig mogen zijn. Desondanks is het wel bekend dat de opkomst bij de radenavonden regelmatig aanzienlijk laag is. Dit terwijl er 250 raadsleden zijn, wat betekent dat er een aanzienlijke kloof is tussen de werkelijke en de potentiële opkomst. Hoewel niet wordt verwacht dat alle 250 raadsleden tegelijkertijd aanwezig zijn, wordt wel verwacht dat raadsleden aanwezig zijn bij de onderwerpen die relevant zijn voor hun portefeuille of partijprogramma.

Wat ontbreekt is het grondige inzicht in welke raadsleden wel of niet aanwezig zijn en wat de redenen daarvoor zijn. Potentiële redenen zouden een kwestie van tijd, interesse, onduidelijke communicatie of een mismatch in verwachtingen kunnen zijn. Het opdoen van kennis over zowel aan- als afwezigheid en hun achterliggende redenen voor aan- dan wel afwezigheid kan de radenavonden beter laten aansluiten op de behoeften van raadsleden en ervoor zorgen dat deze een breder publiek bereiken. Kortom, er ontbreekt op dit moment inzicht in de redenen waarom raadsleden wel of niet aanwezig zijn bij de radenavonden. De doelstelling van dit onderzoek is daarom om de achterliggende mechanismen van de opkomst bij radenavonden te achterhalen en op basis daarvan concrete adviezen te formuleren die bijdragen aan het bevorderen van de opkomst bij deze avonden.

3. Vraagstelling

Uit de probleemstelling wordt de volgende hoofdvraag geformuleerd:

“Hoe kan het Regiobureau Hart van Brabant de opkomst bij radenavonden bevorderen?”

Deze hoofdvraag zal worden beantwoordt met behulp van de volgende deelvragen:

- Wat motiveert raadsleden om deel te nemen aan de radenavonden?
- Welke factoren belemmeren de deelname van raadsleden aan de radenavonden?
- Welke specifieke behoeften hebben raadsleden ten aanzien van de inhoud, organisatie en communicatie van de radenavonden?
- Welke oplossingen of maatregelen zijn het meest geschikt in de huidige context van Regiobureau Hart van Brabant?

4. Theoretische achtergrond

Positie van de Gemeenteraad

Officieel is de raad het 'hoofd van de gemeente', in de praktijk echter ligt de macht in de gemeente bij het college van B&W (Schaap, 2019, p. 57). De dualisering die de commissie Elzinga in 2000 voorstelde heeft tussen het college en de raad geen machtsevenwicht bewerkstelligd (Schaap, 2019, p. 57). Wel kreeg de raad drie taken aangewezen waarop zij zich moesten richten; (volks)vertegenwoordigen, kaderstellen en controleren (Broekman, 2020). Volgens Schaap (2019, p. 57) hangt het gebrek aan machtsevenwicht bij de gemeente deels samen met het feit dat gemeenteraden nog te weinig gebruik weten te maken van hun kaderstellende en controlerende bevoegdheden. Onderzoek van Reussing et al. (2018), laat zien dat bijna de helft van de raadsleden aangeeft dat ze niet genoeg informatie hebben om hun controlerende bevoegdheid goed uit te voeren. Dit geldt ook voor regionale samenwerkingen waaraan de gemeente deelneemt. Vaak worden raden niet voldoende geïnformeerd door regiobesturen. Raadsleden vinden dan ook dat het toenemende aantal gemeenschappelijke regelingen een bedreiging vormt (Reussing et al., 2018, p. 276) voor hun controle op de regio. Gemeenteraden ervaren dat het lastig is om grip te krijgen op regionale samenwerkingsverbanden, dit is ook terug te zien in de steeds hogere werkdruk die raadsleden ervaren (Broekman, 2020).

Informele communicatiekanalen in samenwerkingsverbanden

Informele communicatie speelt een cruciale rol in gemeentelijke samenwerking, vooral bij de interactie tussen gemeenteraden en intergemeentelijke samenwerkingsverbanden (IGS). Informele communicatie verwijst naar niet-geformaliseerde, flexibele vormen van informatie uitwisseling die naast formele communicatiekanalen plaatsvinden. In gemeentelijke samenwerking is de formele informatievoorziening vaak beperkt, waardoor raadsleden onvoldoende inzicht hebben in de activiteiten van IGS. Velderman et al. (2016) wijzen op gebreken in de informatierelatie tussen raadsleden en IGS. Raadsleden maken daarom gebruik van informele contacten om aanvullende informatie te verkrijgen en grip te houden op samenwerkingsverbanden (Reussing et al., 2018). Deze informele relaties bieden ruimte voor het uitwisselen van contextspecifieke kennis, die moeilijk via formele rapportages overkomt (Reussing et al., 2018).

Daarnaast benadrukt Denters (2015) dat informele communicatie essentieel is voor controle en verantwoording in een veranderend lokaal bestuur. De decentralisaties hebben de afhankelijkheid van samenwerking vergroot, wat het belang van een open informele dialoog tussen betrokken actoren heeft versterkt. Korsten (z.d.) stelt dat 'goed' gemeentebestuur niet alleen draait om formele processen, maar ook om het ontwikkelen van persoonlijke relaties en vertrouwen, die worden bevorderd door informele interacties.

Gemeenteraadsleden opereren in toenemende mate binnen intergemeentelijke samenwerkingsverbanden (IGS), waarin hun positie vaak diffuus is. Netwerktheorie biedt een kader om te begrijpen hoe raadsleden binnen deze structuren invloed kunnen uitoefenen, ondanks het ontbreken van directe hiërarchische controle. Velderman et al. (2016) wijzen bijvoorbeeld op het belang van informele relaties en communicatienetwerken naast formele afspraken over informatievoorziening, die raadsleden kunnen helpen om grip te krijgen op besluitvorming binnen IGS. Dergelijke netwerken kunnen de formele beperkingen van hun rol compenseren door toegang te bieden tot cruciale informatie en besluitvormingsprocessen.

Community of Practice

Wenger's concept van Communities of Practice beschrijft groepen mensen die zich organiseren rond een gedeelde uitdaging of interesse, waarbij ze gezamenlijk leren en expertise ontwikkelen door middel van samenwerking en interactie (Farnsworth et al., 2016). Een Community of Practice wordt gekenmerkt door drie elementen: een gemeenschappelijk doel of thema dat de leden verbindt, een 'community' waarin zij regelmatig interacteren en relaties opbouwen, en een gedeelde praktijk, waarin kennis, vaardigheden en hulpmiddelen worden uitgewisseld en gezamenlijk verder ontwikkeld. Community of Practices zijn meestal informeel georganiseerd en ontstaan organisch, waardoor ze dynamisch en flexibel zijn. Ze bevorderen leren, probleemoplossing en innovatie door impliciete kennis die niet altijd formeel is vastgelegd te delen binnen de groep.

Werkdruk van raadsleden

Door de decentralisatie in Nederland is de rol van de gemeenteraad complexer en veeleisender geworden (Boogers, 2019). Gemeenten zijn verantwoordelijk geworden voor beleidsterreinen zoals jeugdzorg, werk en inkomen en maatschappelijke ondersteuning (WMO). Hierdoor is de bestuurlijke last van raadsleden aanzienlijk toegenomen, terwijl hun tijd en middelen beperkt zijn gebleven. Gemiddeld besteden raadsleden 16 tot 20 uur per week aan hun functie, vaak naast een reguliere baan (Nederlandse Vereniging voor Raadsleden, 2018).

Onderzoek van Mors et al. (2003) laat zien dat de groeiende werkdruk een negatieve invloed heeft op de bereidheid van raadsleden om deel te nemen aan extra bijeenkomsten, zoals radenavonden. Raadsleden moeten hun tijd efficiënt verdelen en prioriteren vaak lokale kwesties boven regionale samenwerkingsverbanden (Metze-Burghouts & Rutgers-Zoet, 2017). Dit is problematisch omdat regionale samenwerking steeds belangrijker wordt, terwijl raadsleden tegelijkertijd aangeven dat zij onvoldoende geïnformeerd zijn over regionale ontwikkelingen (Broekman, 2020.).

5. Methodologie

Onderzoeksstrategieën

De analyse is gebaseerd op twee onderzoeksstrategieën. Ten eerste is er een survey uitgevoerd om kwantitatieve gegevens te verzamelen over de opkomst en de onderliggende redenen, motivaties en behoeften van raadsleden (van Thiel, 2021). Daarnaast is bestaand materiaal geanalyseerd om potentiële oplossingen en maatregelen te identificeren en de bevindingen uit de survey te verklaren. Deze aanpak heeft het mogelijk gemaakt om zowel kwantitatieve als kwalitatieve data te verzamelen, wat heeft geleid tot een accuraat inzicht in de opkomst bij de radenavonden. De twee onderzoeksstrategieën, de survey en de analyse van bestaand materiaal, vullen elkaar aan. De survey biedt een breed overzicht en verzamelt een grote hoeveelheid gegevens, terwijl het bestaand materiaal helpt om deze gegevens in de juiste context te plaatsen en beter te begrijpen. De drie toegepaste onderzoeksmethoden worden hieronder toegelicht.

Onderzoeksmethoden

Digitale vragenlijst

Het kwantitatieve deel van dit onderzoek is uitgevoerd door middel van een digitale vragenlijst gericht op 250 raadsleden. De vragenlijst bestond voornamelijk uit gesloten vragen met vooraf gedefinieerde antwoordopties, aangevuld met enkele open vragen. Bij meerdere gesloten vragen was de optie 'anders' toegevoegd, zodat respondenten eigen input konden geven als geen van de voorgestelde antwoorden passend was. Bij de meeste vragen konden de respondenten meerdere antwoordopties selecteren. De digitale vragenlijst was ontworpen om in kaart te brengen welke factoren, motivaties en behoeften ten grondslag lagen aan het wel of niet deelnemen van raadsleden aan de radenavonden. Hoewel de vragenlijst zich richtte op het beantwoorden van deelvraag één tot en met drie, lag de nadruk vooral op het beschrijvende aspect van deze deelvragen. Om de anonimiteit te waarborgen, waren de antwoorden niet herleidbaar tot individuele raadsleden, wat de respondenten aanmoedigde om open en eerlijk te antwoorden.

Interview

Een deel van het kwalitatieve onderzoek is uitgevoerd door middel van interviews met zeventien raadsleden. Deze interviews combineerden structuur en flexibiliteit: er werd gewerkt met vooraf opgestelde vragen, maar er was ook ruimte om door te vragen of in te spelen op de input van de respondenten. Respondenten mochten afwijken van de vragen als dit relevante inzichten opleverde binnen het onderzoeksdoel. De interviews waren grotendeels gestandaardiseerd, maar deels semi-gestructureerd, aangezien de respondenten de mogelijkheid hadden om af te wijken van de vragen wanneer dit relevant was voor het onderzoek. De selectie van respondenten was niet vooraf vastgesteld en hing af van hun beschikbaarheid en bereidheid om binnen de beperkte tijd deel te nemen. Om deelname laagdrempeliger te maken en reistijd te besparen, werden de interviews online afgenomen. De interviews waren belangrijk voor het beantwoorden van deelvragen één tot en met vier. Ze boden zowel beschrijvende als verklarende inzichten voor deze deelvragen. Voor deelvraag drie gaven de interviews raadsleden de kans om hun specifieke behoeften en verwachtingen met betrekking tot de radenavonden te delen.

Inhoudsanalyse

De laatste onderzoeksmethode betreft een inhoudsanalyse van bestaand materiaal. Wetenschappelijke artikelen en rapporten werden geanalyseerd om relevante bevindingen te interpreteren. De documenten richtten zich vooral op raadsleden in de regio, en er werden documenten geanalyseerd die betrekking hadden op bestaande niet-regulerende beleidsmaatregelen. Het bestaande materiaal moest voldoen aan de criteria van toepasbaarheid binnen de context van het Regiobureau Hart van Brabant en de beschikbaarheid van voldoende informatie. De inhoudsanalyse werd voornamelijk gebruikt voor deelvraag vier om potentiële verbeterpunten en maatregelen te identificeren. Daarnaast werd de inhoudsanalyse ook toegepast bij deelvraag één en twee, waarbij bestaand materiaal werd ingezet om aanvullende inzichten te bieden en de bevindingen uit de digitale vragenlijst en de interviews beter te begrijpen en in de juiste context te plaatsen.

Data-analyse

De survey werd gedeeltelijk geanalyseerd met behulp van Google Forms, een applicatie die de mogelijkheid bood om resultaten direct statistisch weer te geven in grafieken en diagrammen. Desondanks werd handmatig gecontroleerd of de categorisering in de grafieken en tabellen correct was. Wanneer een antwoord binnen een bestaande categorie viel maar niet was opgenomen, werd het handmatig onder de juiste categorie geplaatst in een tabel of grafiek. De open vragen werden handmatig gecodeerd, waarbij diverse tekstfragmenten van codes werden voorzien en gekoppeld aan relevante fragmenten (Van Thiel, 2021). Interpretatieve codes werden aangemaakt voor verschillende tekstfragmenten, waarna er werd overgegaan op axiaal coderen.

Wat betreft de interviews, werden deze met toestemming van de respondenten opgenomen en later getranscribeerd met behulp van Word. Dit stelde de interviewer in staat om tijdens het gesprek volledige aandacht aan de respondent te geven. Wanneer een citaat moest worden aangehaald, kon dit eenvoudig worden teruggevonden door de tijdsaanduiding in het transcript te raadplegen en het specifieke fragment opnieuw te beluisteren. De interviews werden gecodeerd, en aangezien er inductief onderzoek werd uitgevoerd, werden de codes geleidelijk ontwikkeld en verfijnd tijdens de analyse (Van Thiel, 2021). Ook hier werden tekstfragmenten geïnterpreteerd en gecodeerd. Na het opstellen van de codes werd overgegaan op axiaal coderen, waarbij patronen werden onderzocht binnen de gebruikte codes (Van Thiel, 2021). Uit het axiaal coderen zijn diepgaande inzichten verkregen die zijn toegevoegd aan de informatie uit de survey. Samenvattingen van de interviews werden gemaakt om de bevindingen eenvoudig terug te lezen en te analyseren. Naast het gebruik van citaten werden verschillende tekstfragmenten handmatig gecategoriseerd in tabellen op basis van de gegenereerde interpretatieve codes.

6. Resultaten

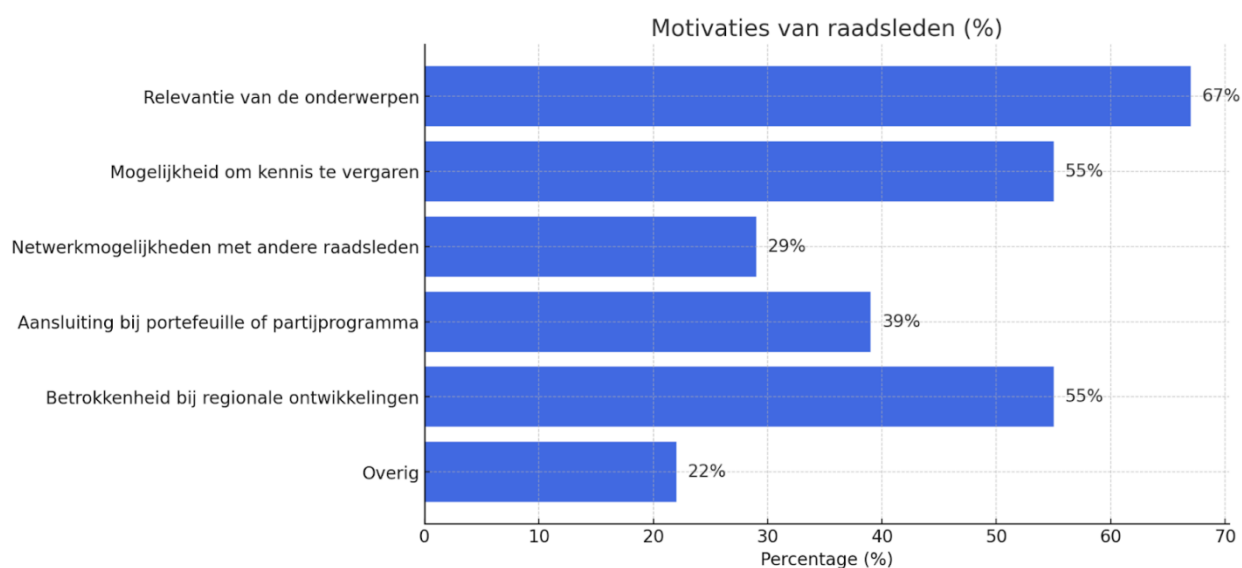
De Response

Voor de beantwoording van de deelvragen zijn de resultaten uit de afgenomen survey en de zeventien afgenomen interviews in januari en februari van 2025 gebruikt. De survey is door 51 respondenten ingevuld, wat neerkomt op een respons van 20 procent. In tegenstelling tot de interviews zijn er reacties uit elke gemeente. Bij de survey hadden respondenten vaak de mogelijkheid om meerdere antwoordmogelijkheden aan te vinken, wat met zich meebrengt dat de percentages niet tot 100 procent opgeteld kunnen worden.

Verder zijn er 17 raadsleden uit de volgende zeven gemeenten geïnterviewd; Loon op Zand, Heusden, Oisterwijk, Alphen-Chaam, Goirle, Gilze-Rijen en Tilburg. De disclaimer die het antwoord op deze vraag daarom met zich meebrengt is dat de interviews niet representatief zijn voor alle gemeenten die aangesloten zijn bij regiobureau Hart van Brabant, omdat er geen respondenten zijn gekomen uit de gemeenten Baarle-Nassau, Dongen, Hilvarenbeek en Waalwijk.

6.1 Motivaties

Uit de survey is gebleken dat de motivaties voor deelname aan de radenavonden verschillen. Deze motivaties zijn: relevantie van de onderwerpen, de mogelijkheid om kennis te vergaren, netwerkmogelijkheden met andere raadsleden, aansluiting bij de eigen portefeuille of partijprogramma en betrokkenheid bij regionale ontwikkelingen. Hieronder worden de motivaties van de respondenten uiteengezet op basis van de survey. Daarop zullen kritische kanttekeningen worden gesteld, die afkomstig zijn uit de interviews.

Figuur 1.1: Procentuele verdeling van de motivaties van raadsleden

6.1.1 Relevantie van de onderwerpen

Uit de survey blijkt dat de belangrijkste motivatie voor raadsleden om een radenavond bij te wonen, de relevantie van het onderwerp is. Maar liefst 67 procent van de respondenten gaf aan dat de relevantie van het onderwerp essentieel is om deel te nemen aan een radenavond. Wat echter als relevant onderwerp wordt beschouwd, loopt uiteen. Uit de survey blijkt dat de een vooral geïnteresseerd is in het sociaal domein, met onderwerpen zoals de WMO, sociale tweedeling, vergrijzing en brede welvaart, terwijl een ander juist meer belangstelling heeft voor het economisch domein, zoals de economie in de regio en digitale transformatie. Er is ook een groep raadsleden die meer betrokken is bij het fysiek domein, met thema's als woningbouwopgave en de regionale energie- en klimaatstrategie (REKS). Daarnaast is er een groep raadsleden die meer interesse heeft in overige regionale kwesties, zoals portefeuillehoudersoverleggen (POHO's) en de Stedelijke Regio Breda (SRBT). Tot slot is er een groep die geen specifieke voorkeur heeft voor onderwerpen of die niet goed bekend is met de radenavonden.

Categorie	Onderwerpen
Sociaal Domein	Jeugdzorg, Jeugdhulp, WMO en gezamenlijke inkoop, opvang kwetsbare mensen, brede welvaart, sociale tweedeling, vergrijzing en dubbele vergrijzing, sociaal domein in relatie tot ruimtelijk domein en financiën, huisvesting statushouders
Economisch Domein	Economie in de regio, economie van de toekomst, digitale transformatie, brede welvaart, woningmarkt
Fysiek Domein	Woningbouwopgave, huisvesting arbeidsmigranten, REKS, energietransitie, waterkwaliteit, klimaatopgave
Overige Regionale Kwesties	SRBT, POHO, houdbaarheid van kleine gemeenten en raadswerk, mogelijke fusie met andere gemeenten, vertrouwen in de overheid en democratie
Geen Specifieke Voorkeur of Onbekend	Geen specifieke onderwerpen, onbekend met wat ze doen, weet ik zo niet, n.v.t.

Figuur 1.2: Genoemde onderwerpen in de survey

Interview

De interviews gaven meer inzicht in wat een relevant onderwerp in de essentie voor een raadslid betekent. Diverse respondenten noemden in de interviews de relevantie van het onderwerp als een belangrijke motivatie om deel te nemen aan de radenavonden. Wat raadsleden echter als relevant beschouwen verschilt, zo bleek uit de interviews. Het ene raadslid vindt een onderwerp relevant wanneer hij of zij er weinig informatie over heeft (Respondent 3, persoonlijke communicatie, 16 januari 2025), terwijl een ander vindt dat het onderwerp daadwerkelijk invloed moet hebben op de eigen begroting of het budget (Respondent 9, persoonlijke communicatie, 27 januari 2025). Weer een ander stelt dat het onderwerp interessant moet zijn, zoals bijvoorbeeld huisvesting (Respondent 5, persoonlijke communicatie, 22 januari 2025). Twee andere respondenten geven aan dat een onderwerp pas relevant is als

het aansluit bij de eigen portefeuille (Respondent 8, persoonlijke communicatie, 27 januari 2025; Respondent 11, persoonlijke communicatie, 29 januari 2025).

Categorie	Motivaties
Relevantie van de onderwerpen	- Wanneer een groot onderwerp wordt besproken waarbij te weinig informatie beschikbaar is.
	- Belangrijke onderwerpen die invloed hebben op het budget of de begroting van de gemeente.
	- Interessante onderwerpen, zoals volkshuisvesting.
	- Onderwerpen moeten aansluiten bij de portefeuille.
	- Betere aansluiting van de onderwerpen bij de portefeuille.

Figuur 1.3: Relevantie van de onderwerpen volgens de interviews

6.1.2 De mogelijkheid om kennis te vergaren

Wat betreft de tweede motivatie geeft 55 procent van de respondenten in de survey aan dat de mogelijkheid om kennis te vergaren ook van belang is. Specifiek geven de respondenten in de survey aan dat zij graag geïnformeerd worden, kennis kunnen nemen van regionale samenwerking en informatie kunnen ophalen die relevant is voor de gemeenteraad.

Interview

Het belang van de radenavonden bij de mogelijkheid om kennis te vergaren kwam bij meerdere respondenten naar voren. Een aantal raadsleden zijn namelijk kritisch over de stelling dat elk raadslid even goed op de hoogte is van de regionale ontwikkelingen zonder de radenavonden bij te wonen. Zo geloofde respondent 1 (persoonlijke communicatie, 13 januari 2025) niet, dat alle raadsleden alle stukken die naar hun worden gezonden door de griffie lezen. Verder stelde een raadslid, dat het niet altijd het geval is dat het college de raadsleden op de hoogte houdt. Zo stelde respondent 14 (persoonlijke communicatie, 5 februari 2025) het volgende:

Als ik bijvoorbeeld van een collega uit Dongen hoor dat er donkere wolken aankomen voor de jeugdzorg – wat toen ook echt zo was – maar ik heb daar vanuit mijn eigen college nog niets over gehoord, dan ga ik me wel achter mijn oren krabben. Dat tast toch het vertrouwen in de regio aan.

Een ander raadslid stelde dat de data die de regio beschikbaar kan stellen van essentieel belang is, aangezien kleine gemeenten niet de mankracht hiervoor hebben. Deze gaf aan dat de eigen gemeente vaak niet fatsoenlijke informatie kan beschikbaar stellen, wat de regio wel kan (Respondent 12, persoonlijke communicatie, 31 januari 2025).

Hieruit kan gesteld worden, dat het per raadslid kan verschillen in hoeverre iemand zich voldoende geïnformeerd voelt door bijvoorbeeld het college. In het geval van respondent 14 (persoonlijke communicatie, 5 februari 2025), kan wellicht gesteld worden dat het als oppositie raadslid lastiger is om informatie vanuit het college te kunnen ontvangen. Dat is geen onbekend

fenomeen, aangezien raadsleden van oppositiefracties zich vaak minder goed geïnformeerd voelen dan coalitiefracties (van Ostaaijen, 2022). Wethouders die meer contact hebben met hun eigen fractie is daarbij een factor (van Ostaaijen, 2022). Bovendien is het voor griffies niet altijd even gemakkelijk om informatie te ontvangen (Broekman, 2020) om daarmee een informatievoorsprong omtrent de regionale ontwikkelingen bij de raadsleden te bewerkstelligen. Dit betekent dat het niet zo is dat met een druk op de knop raadsleden alle informatie kunnen ontvangen (Broekman, 2020) over de Regio Hart van Brabant zonder de radenavonden bij te wonen. Kortom, hoewel er kritiek kan zijn op de bijdrage van radenavonden aan de kennisvergaring van raadsleden, bestaat er een grijs gebied waarin niet elk raadslid een informatievoorsprong heeft. Voor deze groep vormen de radenavonden juist een waardevolle bron van motivatie.

6.1.3 Betrokkenheid bij regionale ontwikkelingen

Daarnaast gaf 55 procent van de respondenten in de survey aan dat hun motivatie is dat de radenavonden helpen om betrokken te blijven bij regionale ontwikkelingen. Zo noemde een respondent het belang van democratische legitimatie van besluitvorming in gemeenschappelijke regelingen. Een ander raadslid noemde het belangrijk om betrokken te blijven bij regionale ontwikkelingen middels de radenavonden, aangezien het waardering van regionale inspanningen impliceert.

Interview

Alhoewel betrokkenheid bij regionale ontwikkelingen volgens de survey een motivatie is, kunnen daar vanuit de interviews kritische kanttekeningen bij worden gesteld. Dit komt doordat meerdere raadsleden ‘betrokkenheid bij regionale ontwikkelingen’ gelijkstellen met ‘invloed op regionale ontwikkelingen’. Dit maakt de kwestie van betrokkenheid bij regionale ontwikkelingen middels de radenavonden lastiger, aangezien deze bijeenkomsten gericht zijn op informatievoorzieningen en niet op bijvoorbeeld het indienen van gezamenlijke moties. Echter is informatievoorziening essentieel om invloed uit te oefenen als raadslid. Kennis is immers macht en informatievoorziening is uiterst politiek (Castenmiller & Peters, 2020, p. 13). Om als raadslid niet afhankelijk te worden van de wethouder om enige invloed te hebben op het regionaal beleid te hebben (Verhoeks & Winnubst, 2022) is het des te meer van belang om meer betrokken te zijn bij regionale ontwikkelingen middels de radenavonden.

6.1.4 Aansluiting bij de portefeuille of partijprogramma

Een andere groep respondenten in de survey noemde als motivatie, dat de radenavonden aansluiten bij de eigen portefeuille of partijprogramma. Deze groep respondenten bestond uit 39 procent. Om inzicht te geven in de onderwerpen die vallen onder de portefeuilles van de survey respondenten staat hieronder een statistische weergave:

Domein	Onderwerpen portefeuille
Sociaal	Welzijn
	Inclusie en diversiteit
	Onderwijs
	Gehele sociale domein
Economisch	Economie (regio)
	Landbouw
Fysiek	Openbare orde en veiligheid
	Volkshuisvesting
	Milieu
	Verkeer
	Ruimtelijke ordening
	Openbare ruimte
	Erfgoed
	Alle onderwerpen (eenmansfractie)
	Financiën
	Beheer bestuur
Overige/alle domeinen	Ondersteuning raadsleden
	Democratische vernieuwing
	Samenwerkingsverbanden
Totaal	

Figuur 1.4: Gecategoriseerde bevindingen uit de survey

Uit deze weergave kan afgelezen worden voor welke onderwerpen de raadsleden verantwoordelijk zijn en bij welk domein dit past. Puur vanuit de survey zou dit betekenen dat 39 procent van de respondenten potentieel aanwezig is, wanneer de radenavond aansluit bij de onderwerpen uit de portefeuille en de daarbij horende domeinen.

Interview

Uit de interviews is ook gebleken dat diverse raadsleden aansluiten bij radenavonden die passen binnen de eigen portefeuille. Meerdere respondenten gaven aan, dat binnen de eigen fractie de radenavonden worden verdeeld op basis van iemands portefeuille. Zo stelt respondent 10 (persoonlijke communicatie, 29 januari 2025) het volgende:

"Wij hebben in de fractie fysiek, sociaal en economie verdeeld. Fractieleden en commissieleden gaan over het algemeen mee naar de radenavonden die bij hun portefeuille passen. Meestal gaan er twee mensen van onze fractie naar een radenavond. Het komt niet vaak voor dat raadsleden naar een radenavond gaan voor een onderwerp dat niet in hun portefeuille zit, maar in moeilijke tijden of wanneer het onderwerp hen echt interesseert, zijn ze bereid om er nog een avond voor op te offeren."

Een ander raadslid geeft echter aan dat het niet automatisch betekent dat hij aanwezig is bij de radenavonden, zelfs als het onderwerp binnen zijn portefeuille valt (Respondent 9, persoonlijke communicatie, 27 januari 2025). Een ander raadslid geeft ook aan dat het, wanneer een onderwerp echt interessant is, niet per se belangrijk is of het binnen de portefeuille valt om aanwezig te zijn (Respondent 5, persoonlijke communicatie, 22 januari 2025). Hieruit kan worden gesteld dat, hoewel voor een groot deel van de respondenten de aansluiting van de onderwerpen bij de portefeuille een belangrijke motivatie vormt, er zeker ook uitzonderingen zijn

6.1.5 Netwerkmogelijkheden met andere raadsleden

Daarnaast noemde 29 procent van de respondenten in de survey als motivatie de netwerkmogelijkheden met andere raadsleden die de radenavonden bieden wanneer er een raadslid kiest om toch aanwezig te zijn. Specifiek gaven raadsleden in de survey aan dat zij waarde hechten aan het uitwisselen van contacten, de aanwezigheid van andere directe raadsleden, het leren van elkaar en het bespreken van regionale ontwikkelingen met andere vertegenwoordigers, evenals de uitwisseling van standpunten.

Interview

Uit de interviews is gebleken dat raadsleden in het algemeen wel positief zijn over de mogelijkheid om te netwerken met raadsleden uit andere gemeenten. Diverse respondenten hebben aangegeven dat de radenavonden een uitgelezen kans bieden om te netwerken met andere raadsleden. Echter werd wel gesteld, dat er ook andere mogelijkheden zijn om te netwerken met andere raadsleden, middels bijvoorbeeld het contacteren van andere partijafdelingen (Respondent 8, persoonlijke communicatie, 27 januari 2025). Een ander raadslid stelde dat er weinig overblijft van de mogelijkheid om te netwerken, aangezien de radenavonden in zijn ogen voornamelijk formeel zijn ingericht (Respondent 5, persoonlijke communicatie, 22 januari 2025). Desondanks kan ook uit de interviews gesteld worden, dat de mogelijkheid om te netwerken wel degelijk een motivatie is, maar dat dit niet voor elke respondent evenveel geldt.

Positief over netwerken	Negatief over netwerken
Respondent 4. Ziet de radenavonden als een uitgelezen kans om andere raadsleden uit dezelfde regio te treffen en gebruikt het voor netwerken.	Respondent 5. Er blijft weinig tijd over voor netwerken, aangezien de radenavonden voornamelijk formeel zijn.
Respondent 7. Gebruikt de radenavonden ook als netwerkplek en vindt het interessant om kennis te maken met collega-raadsleden uit andere gemeenten.	Respondent 8. Netwerken met raadsleden van de VVD uit andere gemeenten is belangrijker dan netwerken bij de radenavonden.
Respondent 2. Ziet het als een mogelijkheid om te netwerken, maar benadrukt dat er ook andere gelegenheden voor zijn.	Respondent 6. Vindt het ontmoeten van andere raadsleden slechts een keer per jaar interessant, en netwerken is niet het hoofddoel.
Respondent 1. Vindt het aanhoren van andere raadsleden en hun beweegredenen een belangrijk aspect, wat ook een vorm van netwerken kan zijn.	

Figuur 1.5: Mening van raadsleden over de netwerkmogelijkheid uit de interviews

6.1.6 Overig

Een deel van de respondenten in de survey heeft nog andere antwoorden gegeven, die niet altijd goed te duiden waren. Wel noemde dit deel, bestaande uit 22 procent, dat zij geen motivatie hebben om deel te nemen aan radenavonden en zeggen sommigen er geen toegevoegde waarde bij te ervaren.

Deelconclusie motivaties

Uit de analyse blijkt dat de motivatie van de respondenten voor deelname aan de radenavonden uiteenloopt. De voornaamste drijfveer is de inhoudelijke relevantie van de behandelde onderwerpen. Raadsleden voelen zich vooral gemotiveerd wanneer de thema's aansluiten bij hun eigen portefeuille of direct verband houden met actuele regionale ontwikkelingen. Dit komt overeen met de verwachting dat de besproken onderwerpen niet alleen actueel zijn, maar ook een directe invloed hebben op de gemeente. Verschillende respondenten beschouwen de radenavonden als een waardevolle gelegenheid om belangrijke regionale informatie te verkrijgen die zij als raadslid niet altijd via andere kanalen kunnen krijgen. Daarnaast speelt de mogelijkheid om te netwerken een rol in de opkomst bij de radenavonden. De informele gesprekken en de kans om ervaringen te delen met collega-raadsleden worden door meerdere respondenten als nuttig ervaren, omdat dit bijdraagt aan een breder inzicht in regionale samenwerking en besluitvorming. Ten slotte is een andere motivatie de betrokkenheid bij regionale ontwikkelingen die bevordert wordt door het bijwonen van de radenavonden.

6.2 Belemmerende factoren

Uit zowel de survey blijkt dat er verschillende belemmeringen zijn die raadsleden ervan weerhouden om (vaker) deel te nemen aan de radenavonden. Allereerst geeft 60 procent van de respondenten in de survey aan dat het overlappen van de radenavonden met andere werkzaamheden een belemmering vormt. 49 procent van de respondenten noemt het tijdstip of de datum van de bijeenkomsten als een belemmering. Daarnaast stelt 33 procent van de respondenten dat andere prioriteiten hen verhinderen deel te nemen. 24 procent van de respondenten ervaart het gebrek aan aansluiting van de onderwerpen bij hun portefeuille als een obstakel. Verder geeft 22 procent aan dat onduidelijke communicatie rondom de bijeenkomsten een belemmering vormt, terwijl 20 procent de fysieke afstand naar de locatie als een belemmering benoemt. 6 procent van de respondenten noemt de beperkte invloed op regionale ontwikkelingen als belemmering. Deze belemmeringen zullen gecategoriseerd worden onder de volgende factoren: communicatie rondom bijeenkomsten, afstand, datum/tijdstip, aansluiting onderwerpen bij portefeuille en werkdruk. Deze factoren zijn vooral afkomstig uit de survey. Daarbij wordt nog een belemmerende factor toegevoegd, die meer afkomstig is uit de interviews. Deze belemmerende factor is: 'alternatieve informatiebronnen'.

Belemmering	Aantal respondenten	Percentage van de respondenten
Onduidelijke communicatie rondom bijeenkomsten	11	22%
Te grote afstand	10	20%
Overlap met andere werkzaamheden	30	60%
Onhandige datum of tijdstip	25	49%
Geen aansluiting onderwerpen bij portefeuille	12	24%
Andere prioriteiten	17	33%
Beperkte mate van invloed	3	6%

Figuur 2.1: Genoemde belemmeringen in de survey

6.2.1 Communicatie rondom bijeenkomsten

Volgens 22 procent van de respondenten uit de survey vormt de communicatie een belemmerende factor bij het bijwonen van de radenavonden. De communicatiemiddelen die hierbij worden genoemd, zijn: e-mail van de griffie, berichten via een WhatsApp-groep van de griffie, verbale communicatie door de griffie, het raadsinformatiesysteem, de Go-app en communicatie via een vertegenwoordiger van de regio of een RAC-lid.

Doordat respondenten meerdere antwoorden konden geven, blijkt dat de communicatie over de radenavonden via diverse kanalen plaatsvindt. Dit roept vragen op over de stelling dat communicatie rondom de radenavonden een belangrijke belemmerende factor zou zijn, aangezien de respondenten kennelijk goed op de hoogte zijn van de beschikbare communicatiekanalen. Bovendien zijn de data van de radenavonden al een jaar van tevoren bekend, waardoor raadsleden ruimschoots de tijd hebben om hiervan op de hoogte te zijn.

Communicatiemiddel	Aantal respondenten	Percentage van de respondenten
Door e-mail van de griffie	44	86%
Via een WhatsApp-groep door de griffie	6	12%
Verbaal door de griffie	2	4%
Raadsinformatiesysteem	8	16%
GO-app	1	2%
Via een vertegenwoordiger/RAC-lid	2	4%

Figuur 2.2: Huidige communicatiemiddelen volgens de survey

Interviews

Uit de interviews is echter op een respondent na niet gebleken dat er sprake is van een gebrekkige communicatie rondom de radenavonden. Een kritische respondent uit de interviews stelt dat communicatie middels een raadsinformatiesysteem, geen goed middel is, aangezien raadsleden dan zelf op zoek moeten gaan naar de uitnodiging wat als een belemmerend beschouwd (Respondent 17, persoonlijke communicatie, 17 februari 2025) kan worden.

Hoewel er sterke twijfels bestaan over de mate waarin de communicatie rondom de radenavonden daadwerkelijk gebrekkig is en daarmee een belemmerende factor vormt, wordt dit door een aantal raadsleden wel zo ervaren. Om die reden blijft de factor ‘communicatie rondom de radenavonden’ binnen deze analyse behouden

6.2.2 Afstand

20 procent van de respondenten gaf bij de survey aan, dat de afstand naar Tilburg een belemmerende factor is. Raadsleden moeten vaak met de auto reizen, waarbij ze te maken krijgen met lange reistijden en hoge parkeerkosten (Respondent 12, persoonlijke communicatie, 31 januari 2025). Voor degenen die ver van Tilburg wonen, maakt zelfs een extra half uur reistijd een groot verschil in hun planning. Deze raadsleden geven aan dat de afstand hen dwingt om belangrijke werktaken, zoals gesprekken met de achterban, en de deelname aan de bijeenkomst tegen elkaar af te wegen.

Categorie	Kritiek
Afstand	De overvloed aan vergaderingen, commissies, raadsinfoavonden, regionale avonden, verbonden partijen etc. Elke week ben je twee tot drie avonden per week op pad. Soms vaker. Dicht bij huis dat gaat nog. Als je daarvoor een half uur of langer moet reizen en parkeren, dan is dat niet zo evident. Baarle-Nassau valt ook nog in 2 regio's: HvB en West-Brabant voor verschillende domeinen.
	Het is altijd in Tilburg, waarom niet eens in Waalwijk, Heusden of andere gemeente?
	Het openbaar vervoer vanuit de omliggende dorpen en steden is slecht, dus iedereen moet met de auto komen, wat onnodige parkeerkosten oplevert.
	Afstand gezien beperkte toegang tot privé vervoersmiddelen
	Als het niet goed bereikbaar is.
	Afstand

Figuur 2.3: Kritiek uit de survey over de afstand

Interviews

Uit de interviews is gebleken dat maar een klein gedeelte de afstand als belemmering ziet. Zo stelt respondent 12 (persoonlijke communicatie, 31 januari 2025), dat raadsleden vaak met de eigen auto dienen te reizen, waarbij ze te maken krijgen met lange reistijden en hoge parkeerkosten. Desondanks zien de meeste respondenten uit de interviews, de afstand niet echt als een groot obstakel.

6.2.3 Datum/tijdstip

60 procent van de respondenten geeft aan dat het overlappen van de radenavonden met andere werkzaamheden een belemmering is. Verder bleek dat 49 procent van de respondenten het tijdstip of de datum onhandig te vinden. Dit betekent in het kort dat een groot gedeelte van de respondenten uit de survey de datum/tijdstip ongunstig vindt of vanwege overlap met andere werkzaamheden of vanwege een andere achterliggende motieven.

Categorie	Kritiek
Overlap met andere werkzaamheden	Andere vergaderingen
	Reistijd en andere vergaderingen op dezelfde dag en tijd
	Andere afspraken
	Meestal heb ik dan iets anders. Onze fractie vergadert elke maand op een woensdagavond; soms valt die samen met een radenavond
	Valt vaak samen met lokaal raadswerk

Figuur 2.4: Kritiek vanuit de survey over de datum/tijdstip

Interviews

Dit betekent dat het tijdstip of de datum als onhandig wordt ervaren op het moment dat het samenvalt met ander raadswork. Uit de interviews is ook gebleken dat raadsleden soms andere bijeenkomsten gepland hebben staan op de woensdagavond, zoals een achterbanbijeenkomst (Respondent 10, persoonlijke communicatie, 29 januari 2025).

6.2.4 Aansluiting onderwerpen bij portefeuille

Daar waar de aansluiting van onderwerpen bij de portefeuille als motivaties gezien kan worden, kan het ook als belemmerende factor gezien worden. 24 procent van de respondenten gaf aan bij de survey, dat het niet aansluiten van onderwerpen bij de portefeuille als belemmering gezien kan worden. De uitvoerige analyse omtrent de aansluiting van de onderwerpen bij de portefeuilles van de raadsleden is in paragraaf 6.1.4 terug te lezen.

Categorie	Kritiek
Geen aansluiting onderwerpen bij portefeuille	Onvoldoende aansluiting op onderwerpen in mijn portefeuille
	Onderwerpen die niet in mijn portefeuilles zitten
	Vanuit de fractie niet mijn aandachtspunt
	Onderwerpen sluiten niet aan bij mijn portefeuille
	Geen relevant onderwerp
	Niet relevant genoeg voor raadswork en portefeuilles

Figuur 2.5: Kritiek uit de survey over de onderwerpen

6.2.5 Mate van invloed

Uit de survey is gebleken, dat 6 procent van de respondenten de mate van invloed op de regio als belemmerende factor ziet bij het bijwonen van de radenavonden.

Categorie	Kritiek
Beperkte invloed op de regio	Invloed samenwerkingsverbanden als gering ervaren.
	Vond het na enkele bijeenkomsten volstrekt zinloos.
	Ik ben 1 keer geweest en heb toen gezien dat het nut beperkt is.
	De meerwaarde ontbreekt vaak. Ik heb weinig behoefte aan het zenden van info door portefeuillehouders waar ik vervolgens weinig mee kan doen.

Figuur 2.6: Kritiek uit de survey over de invloed op de regio

Interviews

Bij de interviews is echter de mate van invloed die raadsleden op de regio kunnen uitoefenen uitvoeriger naar voren gekomen. Zo stelt respondent 5 (persoonlijke communicatie, 22 januari 2025) het volgende:

"De regionale samenwerkingen zijn van hoog niveau, en formeel heeft een kleine gemeente wel zeggenschap, maar in de praktijk is veel al geregeld. Veel besluiten, bijvoorbeeld op het gebied van woningbouw, worden in Den Haag genomen, waardoor er nauwelijks discussie is tussen gemeenten over hun eigen bijdrage."

Hiermee kan worden aangesloten op eerdere onderzoeken waaruit blijkt dat raadsleden het gevoel hebben weinig invloed te hebben op de besluitvorming in de regio (Denters et al., 2017). Een raadslid stelt zelfs dat de democratische legitimiteit van de regio onbekend is. Zo stelt respondent 14 (persoonlijke communicatie, 5 februari 2025):

"We worstelen soms met de democratische legitimiteit van de regio. Het is kleiner dan de provincie maar groter dan de gemeente, en de bestuurders zijn deels wethouders en deels commerciële partijen. Het is lastig om helder te krijgen welke invloed de raden hebben, hoe belangrijk hun sturing is en in hoeverre ze überhaupt kunnen sturen. Binnen mijn fractie merk ik dat raadsleden het hier moeilijk mee hebben."

Raadsleden ervaren dat hun invloed op regionale besluitvorming veelal beperkt is. Uit de gevoerde interviews blijkt dat een aantal raadsleden het gevoel heeft dat, ondanks hun aanwezigheid en betrokkenheid, de regio – en met name het college – de overhand heeft. Zo geeft een respondent aan dat zij het niet zo ervaart dat alle bestuursleden accepteren dat de gemeenteraad uiteindelijk de beslissende stem heeft (Respondent 3, persoonlijke communicatie, 16 januari 2025). Deze perceptie dat de invloed van raadsleden in regionale samenwerkingsverbanden minimaal is, draagt bij aan een gevoel van machteloosheid, waardoor de raadsleden minder gemotiveerd zijn om actief deel te nemen aan fysieke bijeenkomsten.

Het rapport "Raadsleden met een Hart voor Brabant" laat zien dat de formele rol van raadsleden in regionale besluitvorming vaak niet strookt met de daadwerkelijke impact die zij ervaren (Metze-Burghouts & Rutgers-Zoet, 2017). Sinds 2022 is er meer aandacht voor de rol van raadsleden in regionale samenwerkingsverbanden door de wetswijziging van de Wet gemeenschappelijke regelingen (Capra Advocaten, 2024). Middels de wetswijziging van de Wgr is het raadsleden mogelijk gemaakt om meer actief en direct te kunnen participeren in regionale besluitvorming (Capra Advocaten, 2024). Waar in 2017 er vanuit beleidsmakers getracht wordt raadsleden als een belangrijke stem in regionale kwesties te positioneren, merkten veel raadsleden op dat zij voornamelijk als ontvangers van informatie worden benaderd, in plaats van als actieve bijdragers aan het besluitvormingsproces (Metze-Burghouts & Rutgers-Zoet, 2017). In 2022 is de wettelijke bestuurspraktijk dus anders, maar voelen raadsleden nog steeds dat zij vooral als ontvangers van informatie worden gezien, in plaats van dat zij voelen dat hun stem gehoord wordt. Deze discrepantie tussen de formele bevoegdheden van de raadsleden en de praktische invloed die zij ervaren, vermindert de motivatie om deel te nemen aan regionale bijeenkomsten. Een ander interessant rapport met betrekking op dit onderwerp is het eindrapport "Regionale samenwerking en gemeenteraden" (Peters et al., 2022). Dit onderzoek stelt dat het "zonneklaar" is dat veel raadsleden onvoldoende grip op de regionale

samenwerking ervaren. Het is volgens het rapport alleen niet volledig duidelijk wat de raadsleden hindert in hun controlerende en kaderstellende functies.

Wat ook opviel bij de respondenten is dat de radenavonden soms als wat afstandelijk worden ervaren (Respondent 5, persoonlijke communicatie, 22 januari 2025). Respondent 7 (persoonlijke communicatie, 24 januari, 2025) vertelt dat de afstand tussen de raad en de regio vrij groot is, er wordt enkel op hoofdlijnen informatie gegeven waardoor de respondent het een beetje ziet als een *'ver-van-onze-bed show'*. Respondent 2 (persoonlijke communicatie, 16 januari 2025) krijgt bij de radenavonden het gevoel van een *'kijk eens hoe goed wij het doen – show'* van de wethouders en benadrukt hierbij het belang om op radenavonden niet alleen pluspunten, maar ook minpunten op te noemen zodat raadsleden zich er bewust van zijn welke dingen minder goed lopen. Dat radenavonden soms zo worden opgevat is volgens respondent 5 (persoonlijke communicatie, 22 januari, 2025) deels te wijten aan het feit dat raadsleden vooral bezig zijn met wat er in hun eigen gemeente speelt. Bijeenkomsten tussen de regio en raadsleden kunnen wat afstandelijk voelen, omdat ze gaan over dingen waar raadsleden zich niet per se mee bezig houden. Het rapport “Regionalisering en de rollen van raadsleden” (Verhoekst & Winnubst, 2022) biedt meer inzicht in dit fenomeen. Verhoekst & Winnubst (2022) noemen enkele verklaringen die hiermee te maken hebben. Ten eerste is de regio simpelweg, zowel spreekwoordelijk als letterlijk, verder weg van de raadsleden, zoals door respondent 5 (persoonlijke communicatie, 22 januari, 2025) is aangegeven. De onderwerpen die besproken worden zijn wat meer abstract, wat ertoe leidt dat de raadsleden meer geneigd zijn om hun beperkte tijd te investeren in zaken die met hun eigen gemeente te maken hebben, in plaats van de zaken van de regio. Hun eigen gemeente is immers waarvoor ze raadslid zijn geworden. Het tweede punt is dat het raadsleden niet mogelijk wordt gemaakt om mee te praten of invloed uit te oefenen in het regionale samenwerkingsverband. De raadsleden worden slechts geïnformeerd. “Raadsleden voelen zich afhankelijk van de wethouder om (enige) invloed te hebben op regionaal beleid.” Het regionale samenwerkingsverband kost nou eenmaal zoveel geld dat raadsleden meer willen dan alleen informatie krijgen over de genomen besluiten. Ook respondent 4 (persoonlijke communicatie, 17 januari) benadrukt dit, door te zeggen dat het, met al het geld wat naar de regio gaat, het mogelijk moet zijn om iedere keer radenavonden te organiseren die er toe doen, wat betreft de vorm en inhoud.

In “Binnengemeentelijk gedecentraliseerd: een kleinere raad?” komt eveneens naar voren dat regionale samenwerkingsverbanden vaak een dominante positie innemen (Mors et al., 2003). De mate waarin dit gebeurt, hangt echter af van de bevoegdheden die intergemeentelijk samenwerkingsverbanden toebedeeld hebben gekregen van gemeenteraden. De werkelijke administratieve en bestuurlijke structuren laten echter weinig ruimte voor raadsleden om hun stem te laten horen. Het rapport benadrukt dat veel raadsleden hun invloed als “gering” ervaren, omdat belangrijke besluiten al in een vroeg stadium worden genomen, voordat er ruimte ontstaat voor een daadwerkelijke inbreng van de raad (Mors et al., 2003). Dit komt ook naar voren in de gevoerde interviews. Meerdere respondenten noemen dat ze het liever zouden zien dat ze in een eerder stadium van het besluitvormingsproces meegenomen willen worden, zodat zij ook invloed uit kunnen oefenen op het beleid, in plaats van dat ze enkel geïnformeerd worden over wat er in de regio gebeurt. Nu lijkt het alsof er weinig mee wordt gedaan, omdat er na de avonden vaak niets meer over wordt teruggekoppeld (respondent 2, persoonlijke communicatie, 16 januari 2025; respondent 12, persoonlijke communicatie, 31 januari 2025; respondent 15, persoonlijke communicatie, 5 februari 2025).

Dit betekent dat ondanks de inzet om de informatiepositie en de controlerende rol van de gemeenteraad te versterken, de machtsverhoudingen in de regio vaak leiden tot een situatie waarin raadsleden vooral als informanten worden gezien (Broekman, 2020). Raadsleden geven aan dat zij pas laat in het besluitvormingsproces worden meegenomen, waardoor er nauwelijks ruimte overblijft voor hun daadwerkelijke inbreng (Broekman, 2020).

Respondent	Kern van de kritiek
8	Wil invloed uitoefenen op regionaal beleid en niet alleen via het college van B&W.
12	Voelt zich betrokken, maar ervaart gebrek aan wederhoor en opvolging.
13	Ervaart te weinig invloed op regionale samenwerking.
14	Vindt de democratische legitimiteit van de regio onduidelijk, wat leidt tot onzekerheid binnen de fractie.
5	Ziet dat veel al op hoger niveau (Den Haag) is geregeld, waardoor lokale invloed beperkt is.
15	Vraagt zich af wat er na de radenavond met de besproken punten gebeurt, ervaart geen vervolg.

Figuur 2.7: Kritiek over de invloed uit de interviews

6.2.6 Werkdruk

Uit de survey blijkt, dat slechts 4 procent van de respondenten de werkdruk als een belemmering zien. Daar komt bij dat 33 procent van de respondenten aangeeft dat zij andere prioriteiten als belemmering zien bij het bijwonen van de radenavonden. Deze twee groepen kunnen allebei gecategoriseerd worden onder de factor ‘werkdruk’.

Categorie	Kritiek
Werkdruk	De hoeveelheid radenavonden en overbelaste agenda's van raadsleden
	Drukke raadsagenda
	Drukke agenda
	De werkdruk en andere geplande activiteiten
	Tijdgebrek
	Nog meer werk
	Al veel tijd (15 uur per week) nodig voor de raadswerkzaamheden
	Overvolle agenda als raadslid, daarnaast een fulltime baan en jong gezin
	Te druk/te veel bijeenkomsten in de gemeente
	Past niet altijd in de agenda
	Soms is de agenda zo vol dat er qua tijd weinig ruimte is

Figuur 2.8: Kritiek over de werkdruk in de survey

Interviews

Raadsleden besteden gemiddeld 16 uur per week aan het raadswerk (Nederlandse Vereniging voor raadsleden, 2018). Dit in combinatie met een (fulltime) baan en het groeiende takenpakket van de gemeente zorgt ervoor dat raadsleden aanzienlijke werkdruk kunnen ervaren.

Raadsleden ervaren een aanzienlijke werkdruk die een belangrijke belemmering vormt voor hun deelname aan radenavonden. Deze bijeenkomsten worden vaak overschaduwd door de al overvolle agenda's van de raadsleden. Uit de interviews blijkt dat veel raadsleden het gevoel hebben dat elke extra bijeenkomst – zoals een radenavond – een zware investering van hun beperkte tijd vergt. Zo zegt een respondent:

“Als je maandag en dinsdag al twee avonden hebt gewerkt, wil je woensdag ook gewoon op de bank zitten. Je hoofd zit soms gewoon al zo vol met allerlei thema's en vraagstukken die er spelen, dat je het er even niet bij kunt hebben.” (Respondent 10, persoonlijke communicatie, 29 januari 2025).

De werkdruk komt op verschillende niveaus naar voren. Enerzijds is er de persoonlijke tijdsdruk: raadsleden geven aan dat ze vaak te maken hebben met een druk werkschema, waarbij er weinig flexibiliteit is.

Dit impliceert dat de baten van de radenavonden voor raadsleden niet altijd opwegen tegen de investering van extra tijd. Naast deze individuele overwegingen speelt de algemene werkdruk als raadslid een cruciale rol. Doordat gemeenten steeds meer taken toebedeeld krijgen, zowel op lokaal als regionaal niveau, neemt de tijdsinvestering van raadsleden verder toe door de vele lokale en regionale verplichtingen (Burghouts & Rutgers-Zoet, 2017). Deze hoge werkdruk wordt nog versterkt door de eisen die worden gesteld aan het bestuurlijk functioneren in een context van decentralisatie en regionale samenwerking. De huidige bestuurspraktijk leidt tot een situatie waarin raadsleden vaak meerdere rollen tegelijk moeten vervullen (Mors et al., 2003). Zowel controlerend, kaderstellend als vertegenwoordigend. Deze multifunctionele rol vraagt veel van raadsleden, waardoor er weinig ruimte overblijft voor aanvullende bijeenkomsten zoals de radenavonden (Mors et al., 2003).

De impact van deze algemene werkdruk is niet alleen voelbaar op individueel niveau, maar beïnvloedt ook de praktijk van regionale besluitvorming. In het rapport 'Grip in de regio' (Broekman, 2020) wordt duidelijk dat methoden zoals de Duisenberg-methode zijn ingezet om raadsleden te helpen met het verbeteren van hun informatiepositie, juist omdat raadsleden moeite hebben om alle relevante informatie via traditionele kanalen te vergaren. Toch toont het rapport aan dat de structurele werkdruk de effectiviteit van bijeenkomsten zoals radenavonden beperkt, omdat raadsleden niet de tijd hebben om zich volledig te verdiepen in de informatie (Broekman, 2020). Dit maakt het in de praktijk lastig voor raadsleden om de tijd te vinden om naar radenavonden te gaan: de meerwaarde van een radenavond moet zodanig opwegen tegen de tijdsinvestering die gemaakt wordt, wat voor veel raadsleden zelden het geval is. Dit leidt ertoe dat raadsleden prioriteiten moeten stellen bij de bijeenkomsten waaraan zij wel of niet deelnemen. Zo stelt een raadslid tijdens een interview (Respondent 6, persoonlijke communicatie, 24 januari 2025):

“Vaak zitten er voor mij ook belangenverstrengelingen in de weg om deel te nemen. Op het moment van een radenavond zijn er bijvoorbeeld ook achterbanvergaderingen, bijeenkomsten van de gemeente zelf, of activiteiten van een vereniging waarvan ik het gevoel heb dat die waardevoller zijn om bij te wonen”.

Een ander raadslid tijdens een interview stelt, tijd doorbrengen met familie een hogere prioriteit heeft dan een radenavond bijwonen (Respondent 9, persoonlijke communicatie, 27 januari 2025):

"Als ik de keuze moet maken tussen een avond met mijn kleinkinderen doorbrengen of een radenavond bijwonen, dan is die keuze snel gemaakt."

De combinatie van drukke agenda's zowel privé als zakelijke verplichtingen en de behoefte van raadsleden om direct informatie via snellere en efficiëntere digitale kanalen te ontvangen, zorgt ervoor dat raadsleden ervoor kiezen hun informatie op andere manieren te vergaren en dwingt hen prioriteiten te stellen. Hierdoor worden radenavonden soms gezien als een soort verplichting in plaats van een intrinsiek waardevol samenwerkingsmoment, waardoor deze worden regelmatig worden overgeslagen.

6.2.7 Alternatieve informatievoorziening

Alhoewel uit de survey blijkt dat een belangrijke motivatie van raadsleden om naar de radenavonden te komen de mogelijkheid om kennis te vergaren is, kunnen hier kritische kanttekeningen bij worden gesteld middels de bevindingen uit de interviews. Diverse respondenten zijn namelijk kritisch over de mogelijkheid om daadwerkelijk kennis te vergaren. In het kort zit de kritiek in het feit dat raadsleden hun informatie over regionale ontwikkelingen elders binnenkrijgen. Zo stellen twee respondenten dat zij goed geïnformeerd worden door de wethouder (Respondent 4, persoonlijke communicatie, 17 januari 2025; Respondent 5, persoonlijke communicatie, 22 januari 2025). Andere raadsleden stellen juist dat zij al op goed op de hoogte gehouden worden door informatieavonden van de eigen gemeente of door het raadsinformatiesysteem (Respondent 3, persoonlijke communicatie, 16 januari 2025; Respondent 5, persoonlijke communicatie, 22 januari 2025). Kortom kan gesteld worden dat de kern van de kritiek voornamelijk gebaseerd is op het feit dat ook de raadsleden profiteren van de informatiesamenleving waarin alles en iedereen verbonden is door technologie die erop gericht is personen, objecten, bewegingen en relaties in verband met elkaar te brengen (Broeders, 2015). Daarbij zijn twee van de drie meest gebruikte manieren om op de hoogte te blijven van regionale ontwikkelingen zijn: de informatievoorziening van de griffie, zoals het raadsinformatiesysteem, en persoonlijk contact met de verantwoordelijke wethouder van de gemeente (Nederlandse Vereniging voor Raadsleden, 2017). Zo stelt een respondent 5 (persoonlijke communicatie, 22 januari 2025) het volgende:

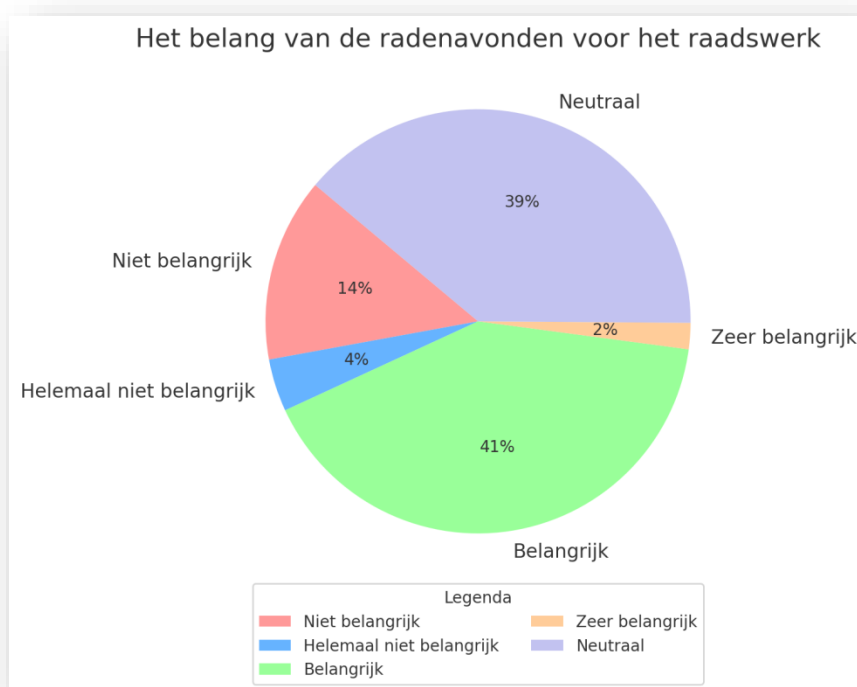
"In mijn ogen kunnen raadsleden via het raadsinformatiesysteem al goed geïnformeerd worden, waardoor de radenavonden voor velen lager op de prioriteitenlijst staan. Daarnaast kan mijn partij altijd rekenen op de informatie die we van de wethouder krijgen. Die informatie is altijd up-to-date, wat de behoefte aan regionale bijeenkomsten in het algemeen vermindert. Ook via verschillende andere kanalen stroomt de informatie, waardoor je vaak al goed op de hoogte bent van wat er speelt."

Respondent	Kritiekpunt	Categorie
2	De informatie die wordt gedeeld, kan ook elders worden verkregen en heeft geen meerwaarde.	Informatie is elders beschikbaar
3	Heeft op de bijgewoonde avond weinig nieuws gehoord, was al geïnformeerd door de eigen gemeente.	Informatie is al bekend
6	Informatie van radenavonden is vooraf al beschikbaar via documenten en websites; onderwerpen zijn vaak al maanden besproken in de gemeenteraad.	Informatie is vooraf al beschikbaar
4	Wordt al goed geïnformeerd door de wethouder sociaal domein.	Informatievoorziening via andere bronnen
5	Raadsleden hebben vaak al toegang tot informatie via het raadsinformatiesysteem en krijgen updates van de wethouder. Radenavonden hebben daardoor minder prioriteit.	Informatievoorziening via andere bronnen
8	Haalt zelf de nodige informatie bij de portefeuillehouder, waardoor radenavonden weinig toevoegen.	Zelfstandige informatie-inwinning

Figuur 2.9: Kritiek uit de interviews over de informatie

6.2.8 Belang van de radenavonden en de opkomst

De belemmeringen kunnen mogelijk van invloed zijn op hoe belangrijk de respondenten de radenavonden vinden voor hun werk als raadslid. Zo geeft 39 procent van de respondenten aan hier neutraal over te zijn. Daarentegen beschouwt 41 procent de radenavonden als belangrijk en 2 procent zelfs als zeer belangrijk. Aan de andere kant vindt 14 procent de radenavonden niet belangrijk, terwijl 4 procent aangeeft dat ze helemaal niet van belang zijn voor het raadswerk.

Figuur 2.10: Het belang van de radenavonden uit de survey

Uit de survey is tevens gebleken dat de gemiddelde opkomst van de raadsleden bij de radenavonden verschilt. Bovenaan staat de gemeente Dongen met een gemiddelde opkomst van 4,8 het afgelopen jaar. De gemeente Loon op Zand kent een gemiddelde opkomst van 3,71 keer en de gemeente Alphen- Chaam een gemiddelde opkomst van 6,67. De gemeenten die onderaan staan zijn de gemeente Heusden met een gemiddelde opkomst van 0,82 en de gemeente Hilvarenbeek met een gemiddelde opkomst van 1.

Gemeente	Gemiddelde opkomst (keer)
Alphen-Chaam	3,67
Baarle-Nassau	0,00
Dongen	4,80
Gilze en Rijen	3,60
Goirle	2,00
Heusden	0,82
Hilvarenbeek	1,00
Loon op Zand	3,71
Oisterwijk	0,00
Tilburg	3,25
Waalwijk	2,00

Figuur 2.11: de gemiddelde opkomst van de respondenten uit de survey

De reden voor het niet benoemen van Baarle- Nassau en Oisterwijk, is het feit dat deze gemeenten maar een respondent hadden en daardoor een vertekend beeld kan ontstaan. Om dit te voorkomen is per respondent per gemeente bekeken hoe vaak deze een radenavond bijwoont. De bevindingen zijn in de onderstaande tabel te vinden.

Gemeente	Raadslid 1	Raadslid 2	Raadslid 3	Raadslid 4	Raadslid 5	Raadslid 6	Raadslid 7	Raadslid 8	Raadslid 9	Raadslid 10	Raadslid 11
Alphen-Chaam	4	5	2								
Baarle-Nassau	0										
Dongen	7	8	3	3	3						
Gilze en Rijen	1	0	5	4	8						
Goirle	2										
Heusden	0	1	0	0	0	0	0	6	0	0	2
Hilvarenbeek	1	0	0	4	0						
Loon op Zand	4	3	2	7	0	7	3				
Oisterwijk	0										
Tilburg	5	0	3	5							
Waalwijk	1	3	6	2	0	0	4	0			

Figuur 2.12: Absolute opkomst van de respondenten uit de survey

Wat betreft de opkomst van de respondenten uit de interviews, zijn er duidelijke verschillen. Vijf respondenten geven aan het afgelopen jaar geen enkele radenavond te hebben bijgewoond. Een ander deel van de respondenten is af en toe aanwezig geweest, terwijl drie respondenten juist zeer betrokken is en tussen de 6 en 8 keer een radenavond heeft bijgewoond.

Respondent	Aantal keer bijgewoond
1	3
2	1
3	0
4	2 à 3
5	Weet het niet meer
6	4
7	1
8	0
9	0
10	2 à 3
11	2
12	Weet het niet meer, maar niet vaak
13	6
14	0
15	0
16	8
17	8

Figuur 2.13: Absolute opkomst van de respondenten uit de interviews

Deelconclusie belemmeringen

De resultaten geven aan dat er verschillende factoren zijn die de opkomst bij de radenavonden belemmeren. Een belangrijke belemmering is de overlap van de radenavonden met andere bestuurlijke verplichtingen. Veel raadsleden ervaren dat de gekozen datum en het tijdstip van de bijeenkomsten niet optimaal zijn, doordat deze vaak samenvallen met andere verplichtingen zoals gemeentelijke vergaderingen en achterbanbijeenkomsten. Dit leidt ertoe dat raadsleden gedwongen worden te kiezen tussen concurrerende prioriteiten, wat de mate van invloed van de radenavonden op hun besluitvorming kan beperken. De werkdruk van raadsleden speelt hierbij een grote rol, aangezien zij vaak al een vol agenda hebben, waardoor het moeilijk is om tijd te vinden voor extra bijeenkomsten. Daarnaast spelen praktische factoren een rol, zoals de fysieke afstand tot de bijeenkomsten. Bovendien komt uit de interviews en de survey naar voren dat de communicatie rondom de bijeenkomsten niet altijd even duidelijk is, wat kan leiden tot misverstanden over de inhoud en het belang van de bijeenkomsten. Een aanvullende belemmering is het gebruik van alternatieve informatiekanalen; raadsleden geven aan dat zij vaak via de eigen gemeentelijke kanalen of direct contact met wethouders al voldoende geïnformeerd worden, waardoor de meerwaarde van de radenavonden wordt verminderd. Deze combinatie van belemmerende factoren leidt ertoe dat de respondenten de radenavonden minder bijwonen.

6.3 Specifieke behoeften (ten aanzien van de inhoud, organisatie en communicatie van de radenavonden)

6.3.1 De inhoud van de radenavonden

Uit de survey is gebleken dat raadsleden diverse behoeften hebben op het vlak van onderwerpen die besproken worden tijdens de radenavonden. Deze onderwerpen zijn genoemd in paragraaf 6.1.1 benoemd. Wat betreft andere behoeften omtrent de inhoud wordt er in de survey gevraagd om bijvoorbeeld meer diepgang, interessante sprekers, en info die up to date is (voordat besluiten zijn genomen).

Categorie	Feedbackpunt
Inhoud	Meer diepgang; inhoud moet raadsleden echt iets leren en bruikbaar zijn; vaak te algemeen
	Kritischer op sprekers en presentatie; niet elke ambtenaar is een goede spreker
	Vaak te veel basiskennis, weinig nieuwe info voor goed ingevoerde raadsleden
	Meer dilemma's bespreken
	Interessante spreker uitnodigen
	Meer samenhang met regionale dossiers die op de planning staan
	Stil staan bij wat er kan zijn, niet alleen wat er al is
	Meer info, minder debat

Figuur 3.1: Behoeften/feedbackpunten ten aanzien van de inhoud uit de survey

Diepgang van de informatie

Over de diepgang van de informatie tijdens radenavonden kwamen er verschillende geluiden naar boven. Aan de ene kant geven twee (interview) respondenten aan dat de verstrekte informatie diepgaand genoeg is en dat er over het algemeen genoeg nieuwe informatie wordt gedeeld op de avonden (respondent 3, persoonlijke communicatie, 16 januari 2025; respondent 10, persoonlijke communicatie, 29 januari 2025). Een verklaring hiervoor kan worden gevonden in twee respondenten die aangaven dat de informatie die gedeeld wordt soms ingewikkeld is, deels omdat sommige raadsleden niet goed voorbereid zijn, deels omdat raadsleden bepaalde kennis missen die betrokkenen van het regiobureau wel hebben, een voorbeeld hiervan zijn de vele betrokken partijen bij een onderwerp als de jeugdzorg (respondent 16, persoonlijke communicatie, 17 februari 2025; respondent 17, persoonlijke communicatie, 17 februari 2025).

Drie respondenten gaven aan dat de informatievoorziening in hun gemeente al goed geregeld is en dat zij daarom radenavonden niet super noodzakelijk vinden, omdat ze er niets nieuws meekrijgen (respondent 3, persoonlijke communicatie, 16 januari 2025; respondent 6, persoonlijke communicatie, 24 januari 2025; respondent 17, persoonlijke communicatie, 17 februari 2025). Een paar van deze respondenten overlappen dan ook met de vijf respondenten die aangaven dat zij meer behoefte hebben aan diepgang tijdens radenavonden, hierbij wordt gezegd dat de informatie die gedeeld wordt voelt alsof hij ook ergens anders vandaan kan

worden gehaald, het soms voelt alsof de nieuwsbrief herhaalt wordt en dat informatie vaak via verschillende kanalen stroomt, waardoor de respondent vaak al op de hoogte is van wat er speelt (respondent 2, persoonlijke communicatie, 16 januari 2025; respondent 5, persoonlijke communicatie, 22 januari 2025; respondent 6, persoonlijke communicatie, 24 januari 2025; respondent 8, persoonlijke communicatie, 27 januari 2025; respondent 17, persoonlijke communicatie, 17 februari 2025).

Andere inhoudelijke suggesties

Vier respondenten, waaronder respondent 2 (persoonlijke communicatie, 16 januari 2025), pleiten voor meer inhoudelijke uitleg over waar de regio mee bezig is, op een dieper niveau dan in de nieuwsbrieven. Zowel uit de survey als de interviews blijkt dat er vooral behoefte is aan radenavonden over onderwerpen waarbij intensieve regionale samenwerking plaatsvindt (Respondent 10, persoonlijke communicatie, 29 januari 2025).

Volgens respondent 2 (persoonlijke communicatie, 16 januari 2025) is het belangrijk dat raadsleden beter inzicht krijgen in de gevolgen van regionale plannen voor hun eigen gemeente, zowel op de korte als lange termijn. Concrete vragen die daarbij centraal zouden moeten staan zijn: 'Waar zet de regio op in?', 'Wat zijn de risico's?' en 'Welke zorgen spelen binnen de gemeenschappelijke regeling?'. Dit helpt raadsleden om inwoners beter te informeren over wat de regio voor hen doet, het zou volgens de respondent gewaardeerd worden als er meer to-the-point informatie werd gegeven, zodat raadsleden er ook echt iets mee kunnen (Respondent 2, persoonlijke communicatie, 16 januari 2025; Respondent 12, persoonlijke communicatie, 31 januari 2025; Respondent 15, persoonlijke communicatie, 5 februari 2025).

Daarnaast geven meerdere respondenten aan dat radenavonden beter moeten aansluiten op de behoeften van inwoners, omdat raadsleden uiteindelijk voor hen werken (Respondent 2, persoonlijke communicatie, 16 januari 2025; Respondent 15, persoonlijke communicatie, 5 februari 2025).

Ten slotte merkt respondent 9 (persoonlijke communicatie, 27 januari 2025) op dat sommige gemeenten slechts op een specifiek domein zijn aangesloten bij regio Hart van Brabant (Baarle Nassau en Alphen- Chaam). Voor deze gemeenten zou het wenselijk zijn als de onderwerpen goed verdeeld worden over de avonden, omdat raadsleden anders vaak slechts een klein deel van de avond nuttig vinden, wat de motivatie om te komen verlaagt.

De positie van de regio

Het laatste opvallende punt wat een paar van onze respondenten aanhaalt is dat het soms voor raadsleden onduidelijk is wat precies de democratische legitimiteit van de regio is (respondent 14, persoonlijke communicatie, 5 februari, 2025). Doordat het groter is dan een gemeente maar kleiner is dan een provincie, de bestuurders deels wethouders zijn maar ook deels commerciële partijen, is voor sommige raadsleden lastig om helder te hebben wat de invloed van de raden is, wat het belang van hun sturing is en in hoeverre ze überhaupt kunnen sturen (respondent 14, persoonlijke communicatie, 5 februari, 2025). Een andere interview respondent vertelt dat raadsleden ervaren dat ze te weinig invloed hebben op de regionale samenwerking, maar merkt daarbij ook op dat ze weinig gebruik maken van de kansen die hun wel worden geboden om er invloed op te hebben (respondent 13, persoonlijke communicatie, 31 januari 2025).

Respondent 14 (persoonlijke communicatie, 5 februari 2025) vertelt dat het zeker voor beginnende raadsleden fijn is als er inzichtelijk wordt gemaakt hoe de structuur en de regio eigenlijk werkt, zeker in het kader van verantwoording omdat de respondent merkte dat als er iets misgaat, er eigenlijk niemand is die verantwoording kan afleggen. De behoefte aan verduidelijking heerst dus onder een aantal raadsleden, ook respondent 1 (persoonlijke communicatie, 13 januari 2025) heeft dit punt besproken en stelt voor om bij radenavonden een 'beeldvormende ronde' in te begrijpen waarbij het belang van de avonden wordt belicht, eventueel door een betrokkene van het regiobureau.

6.3.2 De organisatie van radenavonden

Uit de survey zijn diverse behoeften van respondenten naar voren gekomen omtrent de organisatie van de radenavonden. Deze feedbackpunten gaan over welke personen uitgenodigd worden, de wijze van interactiviteit, de locatie en frequentie en compactheid van de bijeenkomsten. De behoeften staan in de onderstaande tabel.

Categorie	Feedbackpunten
Uitnodigingen	- Aanwezigheid van collegeleden is niet altijd noodzakelijk en gewenst. Alleen de portefeuillehouders van het thema. - Inschakeling van betrokken raadsleden - portefeuillehouders. - Interessante spreker. - Kritischer zijn over de sprekers en de presentatie. Niet elke ambtenaar is een begenadigd spreker.
Interactiviteit	- Meer kans voor gezamenlijke interactie geven. - Niet teveel werkgroepjes, maar alleen ophalen van concrete informatie. - Maak er een soort raadsvergadering van, waarbij over voorstellen gedebatteerd en gestemd kan worden.
Locatie	- Meer de regio ingaan. Niet altijd in Tilburg vergaderen. - Soms een radenavond dichterbij huis organiseren bijvoorbeeld in de Leest in Waalwijk of in Drunen (voorste venne) of in Kaatsheuvel zodat de reistijd korter is (is besparing tijd). - Bereikbaarheid vergroten. - Veel meer bereikbaarheid. - Een online mogelijkheid. Niet samen laten vallen in al erg drukke raadsweken. - Mogelijkheden om digitaal bij te wonen (moet bekennen dat me bijstaat dat eerdere thema avonden deze mogelijkheid wel boden).
Frequentie en compactheid	- De frequentie is hoog. - Avonden mogen wat compacter.

Figuur 3.2: Behoeften/feedbackpunten ten aanzien van de organisatie uit de survey

Facilitair

De facilitaire organisatie wordt door de meeste respondenten als goed beoordeeld; maar liefst tien respondenten zijn (zeer) tevreden en benoemen dat de avonden goed voorbereid zijn en professioneel worden neergezet (Respondent 3, persoonlijke communicatie, 16 januari 2025; Respondent 10, persoonlijke communicatie, 29 januari 2025). Respondent 3 (persoonlijke

communicatie, 16 januari 2025) merkt positief op dat de juiste mensen aanwezig zijn voor het beantwoorden van vragen. Wel zou één respondent graag zien dat er bij sommige onderwerpen meer ruimte is voor verduidelijking door middel van vragen (Respondent 14, persoonlijke communicatie, 5 februari 2025).

Er wordt positief benoemd dat de organisatoren hun best doen om de avonden zo aangenaam mogelijk te maken, bijvoorbeeld door het uitnodigen van moderatoren om het gesprek te begeleiden (Respondent 10, persoonlijke communicatie, 29 januari 2025). Echter stelt respondent 10 (persoonlijke communicatie, 29 januari 2025), dat het beter is dat de betrokkenen van het regiobureau de avond begeleiden, aangezien deze wellicht beter ingelezen zijn. Dit zou een van de redenen kunnen zijn waarom de radenavonden door drie verschillende respondenten als langdradig worden ervaren (Respondent 6, persoonlijke communicatie, 24 januari 2025; Respondent 11, persoonlijke communicatie, 29 januari 2025; Respondent 12, persoonlijke communicatie, 31 januari 2025). Als suggestie geven respondent 5 (persoonlijke communicatie, 22 januari 2025) en een respondent uit de survey aan dat het misschien leuk zou zijn om af en toe een interessante spreker uit te nodigen.

Interactie bij de radenavonden

Respondenten vinden een goede balans tussen zenden en discussie belangrijk, omdat dit zorgt voor meer contact met de inleiders (Respondent 1, persoonlijke communicatie, 13 januari 2025; respondent 7, persoonlijke communicatie, 24 januari 2025). Vijf respondenten geven dan ook aan behoefte te hebben aan discussies in kleinere groepjes. De huidige theateropstelling en plenaire sessies worden als minder prettig ervaren, omdat deze te grootschalig zijn en te weinig ruimte bieden voor wederhoor en interactie (Respondent 3, persoonlijke communicatie, 16 januari 2025; Respondent 4, persoonlijke communicatie, 17 januari 2025; Respondent 5, persoonlijke communicatie, 22 januari 2025; Respondent 10, persoonlijke communicatie, 29 januari 2025; Respondent 12, persoonlijke communicatie, 31 januari 2025).

Tegelijkertijd merken drie respondenten op dat er grenzen moeten zijn aan die interactie, omdat extraverte raadsleden soms te veel tijd opeisen of uitgebreide verhalen vertellen, wat ten koste gaat van de kwaliteit van de informatie (Respondent 10, persoonlijke communicatie, 29 januari 2025; Respondent 16, persoonlijke communicatie, 17 februari 2025; Respondent 17, persoonlijke communicatie, 17 februari 2025).

Een suggestie hierbij is dat interactieve werkvormen, zoals werken in groepjes, niet altijd effectief zijn. Het aftasten van elkaar kost tijd en extraverte raadsleden overheersen vaak, waardoor een vertekend beeld ontstaat. Interactiviteit op een meer vrijblijvende manier wordt als prettiger ervaren, zoals bij een radenavond met informatiestandjes waar raadsleden zelf vragen konden stellen. Dit werd als positief ervaren, omdat er minder druk was om iets te zeggen (Respondent 6, persoonlijke communicatie, 24 januari 2025). Hierbij helpt de mogelijkheid om informeel met andere raadsleden te spreken. Deze behoefte wordt ook gereflecteerd in de drie respondenten die het erg fijn vinden dat er na afloop ruimte is om informeel met andere raadsleden te praten (Respondent 1, persoonlijke communicatie, 13 januari 2025; Respondent 4, persoonlijke communicatie, 17 januari 2025; Respondent 12, persoonlijke communicatie, 31 januari 2025).

Intergemeentelijke gesprekken

Een ander positief punt aan een radenavond waarin meer ruimte is voor gesprekken is de mogelijkheid om verhalen te horen van andere raadsleden, hierdoor krijgen raadsleden meerdere gezichtsvelden mee, wat helpt bij hun werk (respondent 11, persoonlijke communicatie, 29 januari 2025). Een heel aantal respondenten hebben dit punt aangekaart en vertellen dat ze graag meer tijd zouden hebben om te sparren met leden van andere raden voor het verspreiden van ideeën en om te horen hoe andere raadsleden tegen dezelfde soort problemen aankijken en ervaringen en oplossingen kunnen delen (respondent 3, persoonlijke communicatie, 16 januari 2025; respondent 12, persoonlijke communicatie, 31 januari 2025; respondent 15, persoonlijke communicatie, 5 februari 2025). Respondent 9 (persoonlijke communicatie, 27 januari 2025) beschrijft de behoefte om te weten hoe de verschillende gemeenten het doen bij onderwerpen waar het in de ene gemeente beter gaat dan in de andere, zodat ze van elkaar kunnen leren.

Deze behoefte wordt ook gereflecteerd in de drie respondenten die het erg fijn vinden dat er na afloop ruimte is om informeel met andere raadsleden te praten (respondent 1, persoonlijke communicatie, 13 januari 2025; respondent 4, persoonlijke communicatie, 17 januari 2025; respondent 12, persoonlijke communicatie, 31 januari 2025). Respondent 17 (persoonlijke communicatie, 17 februari 2025) vertelt dat het fijn is om in verbinding te staan met raadsleden uit andere gemeenten.

Locatie

Drie interviewrespondenten geven aan dat ze liever rouleren tussen gemeenten vanwege de vaak verre locaties (Respondent 4, persoonlijke communicatie, 17 januari 2025; Respondent 8, persoonlijke communicatie, 27 januari 2025; Respondent 9, persoonlijke communicatie, 27 januari 2025). Respondent 6 (persoonlijke communicatie, 24 januari 2025) en respondent 8 (persoonlijke communicatie, 27 januari 2025) ervaren daarnaast problemen met de bereikbaarheid, bijvoorbeeld doordat locaties moeilijk te vinden zijn of slecht bereikbaar zijn met het openbaar vervoer. Hierdoor moet er vaak met de auto gereisd worden, wat extra kosten met zich meebrengt. Daar tegenover staan vijf respondenten die de locatie en bereikbaarheid juist goed vinden.

Respondent 6 (persoonlijke communicatie, 24 januari 2025) geeft aan dat betere bereikbaarheid en meer raadsleden bereikt kunnen worden door sommige radenavonden online te organiseren. Hoewel er nu vaak wel een camera aanwezig is, laat de regie daarvan te wensen over. Deze respondent ziet liever digitale bijeenkomsten, gecombineerd met twee fysieke bijeenkomsten per jaar. Online interactiviteit kan volgens deze respondent ook goed via bijvoorbeeld polls of Kahoots, waarmee het op een speelse en ongedwongen manier kan (Respondent 6, persoonlijke communicatie, 24 januari 2025). Ook Respondent 8 (persoonlijke communicatie, 27 januari 2025) en meerdere respondenten uit de survey geven de voorkeur aan online avonden. Respondent 4 (persoonlijke communicatie, 17 januari 2025) staat hier ook voor open, maar alleen als de informatie wordt gezonden.

Frequentie

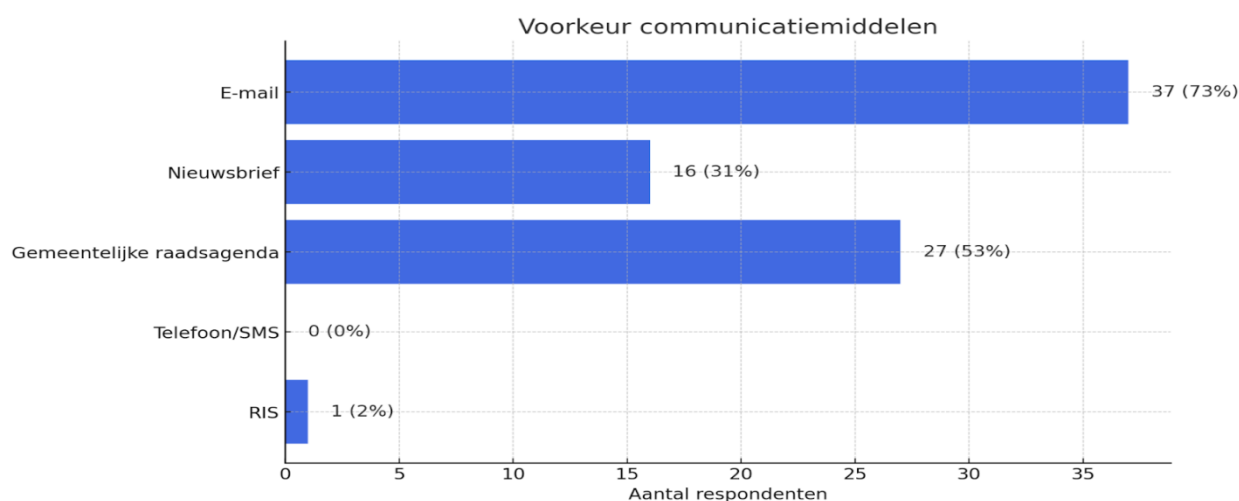
Twee respondenten geven aan dat de frequentie van de radenavonden omlaag mag. Respondent 13 (persoonlijke communicatie, 31 januari 2025) stelt voor om van zes naar drie avonden per jaar te gaan, met een andere opzet. Daarbij zou er eerst plenair iets besproken kunnen worden, waarna raadsleden per domein worden opgesplitst, zodat er meerdere programma's zijn waaruit raadsleden kunnen kiezen. Dit zou volgens deze respondent de opkomst verhogen (Respondent 13, persoonlijke communicatie, 31 januari 2025).

Ook respondent 2 (persoonlijke communicatie, 16 januari 2025) benadrukt dat raadsleden weinig behoefte hebben aan extra vergaderingen. Respondent 2 (persoonlijke communicatie, 16 januari 2025) noemt als voorbeeld dat in andere regio's één keer per jaar een conferentie wordt georganiseerd waarin alle thema's aan bod komen en waar ontmoeting centraal staat. Hierover heeft deze respondent positieve geluiden gehoord.

Tot slot stelt respondent 16 (persoonlijke communicatie, 17 februari 2025) voor om radenavonden vaker in de eigen gemeente te houden. Gemeenten zouden zelf aandacht kunnen besteden aan de gemeenschappelijke regeling, bijvoorbeeld door bij de start van een nieuwe raadsperiode een bijeenkomst te organiseren met betrokkenen van het regiobureau.

6.3.3 De communicatie rondom de radenavonden

Allereerst kan gesteld worden dat raadsleden uit de survey een voorkeur hebben voor bepaalde communicatiemiddelen. Maar liefst 73 procent vindt E-mail een goed communicatiemiddel. Daarnaast vindt 53 procent de gemeentelijke raadsagenda een geschikt communicatiemiddel. Verder vindt 31 procent van de respondenten een nieuwsbrief geschikt. Slechts 2 procent van de respondenten vindt het raadsinformatiesysteem geschikt en geen enkele respondent vindt SMS of telefonisch contact geschikt.

Figuur 3.3: Voorkeur communicatiemiddel uit de survey

Alhoewel uit de survey blijkt dat de meeste respondenten wel tevreden zijn over de communicatie rondom de uitnodigingen, zijn er wel wat feedbackpunten naar voren gekomen. Diverse respondenten geven aan dat zij tijdiger informatie willen ontvangen en andere respondenten geven aan dat zij duidelijker inzicht willen in de inhoud van de radenavonden.

Categorie	Feedbackpunten
Tijdigheid	- Langer van tevoren meer duidelijkheid over onderwerp en het belang ervan. - Tijdig (= 3 mnd plus) en volledig. - Meer en eerder concrete info. - Vooraf beter op inhoud van een onderwerp ingaan. - Veel meer vooraankondigingen.
Duidelijkheid	- Duidelijke informatie ruim van te voren. - Duidelijke agenda. - Beter uitleggen waarom het interessant of belangrijk is. - Duidelijke communicatie over de inhoud/het programma. - Meer achtergrondinformatie. - Beter de inhoud en opzet vormgeven en het vervolg van de input van de avond. - Info over wat is de samenhang met de raadskalender cq. met regionale dossiers die op de planning staan. - Centrale communicatie vanuit regio. - Meer inzicht geven in het programma.

Figuur 3.4: Behoeften/feedbackpunten uit de survey ten aanzien van de communicatie

Uitnodigingen

Zeven interview respondenten geven aan dat de data en uitnodigingen goed gecommuniceerd worden binnen hun gemeente, via kanalen zoals RAC-leden, weekberichten, de griffie, nieuwsbrieven, raadsinformatiesystemen en e-mail. Daarnaast werd door een respondent aangegeven dat de uitnodigingen vaak de belangstelling prikkelen door middel van korte teasers en uitnodigend zijn (Respondent 10, persoonlijke communicatie, 29 januari 2025).

Aan de andere kant is er één respondent die altijd pas laat wordt geïnformeerd over de data van de radenavonden (Respondent 8, persoonlijke communicatie, 27 januari 2025). Respondent 17 (persoonlijke communicatie, 17 februari 2025) gaf aan dat hij altijd zelf naar de uitnodiging moet zoeken op het raadsinformatiesysteem en gaf de voorkeur aan uitnodigingen via de mail. Respondent 2 (persoonlijke communicatie, 16 januari 2025) merkt op dat de communicatie via de RAC niet altijd soepel verloopt en zou graag meer betrokkenheid van de griffie zien op dit gebied.

Inhoudelijke informatieverstrekking

Zeven respondenten gaven aan dat de informatie die van tevoren over de avonden wordt verspreid goed en duidelijk wordt verstrekt, vooral via de griffie, RAC-leden, raadsinformatiesystemen en wethouders. Twee respondenten vonden dat de stukken op tijd worden geleverd (Respondent 3, persoonlijke communicatie, 16 januari 2025; Respondent 6, persoonlijke communicatie, 24 januari 2025). Er waren echter twee respondenten die vonden dat de informatie te kort van tevoren wordt aangeleverd; zij gaven aan dat ze de stukken liever

een maand van tevoren ontvangen in plaats van twee weken (Respondent 2, persoonlijke communicatie, 16 januari 2025; Respondent 14, persoonlijke communicatie, 5 februari 2025).

Daarnaast gaf respondent 17 (persoonlijke communicatie, 16 januari 2025) aan dat informatie soms moeilijk te vinden is, en miste respondent 14 (persoonlijke communicatie, 5 februari 2025) een duidelijk verhaal over de te bespreken onderwerpen. Respondent 2 (persoonlijke communicatie, 16 januari 2025) merkte op dat de informatie vaak een hoog abstractieniveau heeft, waardoor de motivatie om deel te nemen niet sterk wordt aangewakkerd. Respondent 1 (persoonlijke communicatie, 13 januari 2025) stelde voor om bij de uitnodiging kort wat achtergrondinformatie over de onderwerpen te geven, zodat raadsleden zich beter kunnen voorbereiden. Ook respondent 14 (persoonlijke communicatie, 5 februari 2025) zou graag van tevoren duidelijker willen weten wat er besproken gaat worden, wat de achterliggende redenen zijn en wat de context van de onderwerpen is.

Verschillen tussen gemeenten in informatieverstrekking

Respondent 2 (persoonlijke communicatie, 16 januari 2025) benoemde dat er over sommige problemen pas te laat wordt gecommuniceerd via de radenavonden. Als voorbeeld noemde deze respondent de avond over jeugdzorg, waarbij ze pas tijdens de radenavond op de hoogte werd gebracht van de problemen, wat zij als te laat beschouwde. Dit was in contrast met respondent 6 (persoonlijke communicatie, 24 januari 2025), die aangaf dat hun gemeente al maanden over jeugdzorg had gesproken en dat de extra avond hierover niet nodig was. Respondent 14 (persoonlijke communicatie, 5 februari 2025) merkte op dat de informatievoorziening tussen gemeenten niet gelijk loopt. Vaak gaat de informatie eerst via de regio, de wethouder, de colleges en de griffie, waardoor de raden op verschillende tijdstippen de informatie ontvangen. Dit veroorzaakt ruis in de communicatie, vooral bij gevoelige onderwerpen, wat verwarring kan veroorzaken en het verlies van vertrouwen in de regio (respondent 14, persoonlijke communicatie, 5 februari 2025).

Respondent 14 stelde voor dat de regio zelf directe informatievoorzieningssystemen zou kunnen opzetten, bijvoorbeeld via e-mail of een platform, zodat geïnteresseerde raadsleden allemaal op hetzelfde moment informatie ontvangen. Tegelijkertijd erkende de respondent dat de verschillende informatiesystemen en documentbeheerpraktijken van de gemeenten het lastig maken om een eenduidige en overkoepelende informatievoorziening op te zetten (Respondent 14, persoonlijke communicatie, 5 februari 2025).

Deelconclusie behoeften

De bevindingen wijzen op verschillende behoeften van raadsleden met betrekking tot de inhoud, organisatie en communicatie van de radenavonden. Ten eerste verlangen de respondenten op het vlak van inhoud meer diepgaande en contextuele informatie over regionale ontwikkelingen. Ze willen niet alleen data ontvangen, maar ook duidelijke uitleg over hoe regionale plannen hun eigen gemeente op korte en lange termijn beïnvloeden. Respondenten zoeken informatie die hen helpt de implicaties van regionale besluiten beter te begrijpen, zodat ze geïnformeerd kunnen deelnemen aan gesprekken binnen hun eigen gemeente. Daarnaast worden er organisatorische behoeften geuit. Respondenten geven aan dat de locatie van de bijeenkomsten afwisselend moet

zijn, de frequentie verminderd kan worden, en de opzet interactiever en flexibeler moet zijn. Ze zouden graag meer ruimte voor discussie en het stellen van vragen in kleinere groepen zien, wat de betrokkenheid vergroot en de effectiviteit van de bijeenkomsten versterkt. Tot slot hebben respondenten voorkeuren voor het communicatiemiddel waarmee ze worden uitgenodigd. De meest geschikte manier is via e-mail, waarbij naast de uitnodiging ook belangrijke achtergrondinformatie wordt verstrekt. Deze informatie helpt raadsleden te beoordelen of het de moeite waard is om een bepaalde radenavond bij te wonen.

7. Potentiële maatregelen

7.1 *Verschillende datums*

Een van de belemmeringen voor raadsleden om de radenavonden bij te wonen is dat de geplande data vaak samenvallen met andere verplichtingen. 60 procent van de raadsleden geeft aan dat radenavonden overlappen met andere werkzaamheden en 49 procent geeft aan dat het huidige tijdstip hen niet schikt. Hierdoor komt het voor dat raadsleden die wel geïnteresseerd zijn in de radenavonden, simpelweg niet aanwezig kunnen zijn vanwege andere verplichtingen. Daarnaast werd in de interviews benoemd dat sommige raadsleden vooraf al weten dat ze een bepaalde radenavond moeten missen, omdat deze bijvoorbeeld altijd op dezelfde dag van de week valt, waarop zij structureel verhinderd zijn. Zo zegt respondent 10 dat op woensdagavond standaard een achterbanbijeenkomst plaatsvindt. Dit is voor de respondent een grotere prioriteit dan de radenavond (Respondent 10, persoonlijke communicatie, 29 januari 2025). Door de data van de bijeenkomsten af te wisselen, bijvoorbeeld door ze te spreiden over verschillende dagen van de week, kunnen meer- of in ieder geval verschillende, raadsleden worden bereikt. Ook kan worden overwogen om raadsleden via een korte peiling of survey te laten aangeven op welke data zij beschikbaar zijn, zodat hier bij het plannen van toekomstige bijeenkomsten rekening mee kan worden gehouden. Op deze manier wordt de drempel om deel te nemen verlaagd en wordt de kans vergroot dat raadsleden een avond kunnen bijwonen zonder dat dit conflicteert met hun andere werkzaamheden.

7.2 *Default-optie*

Een *nudge* is een manier om gedrag te veranderen zonder het verbieden van opties of de kosten ervan aanzienlijk te veranderen (Tummers, 2019, p. 926). In de context van het Regiobureau Hart van Brabant is dit een reëel alternatief, aangezien dit bureau niet in staat is om raadsleden te verplichten deel te nemen aan de radenavonden of simpelweg de algehele werkdruk van het raadswerk te verlagen. Het doel is namelijk niet om druk uit te oefenen op de raadsleden maar om hen de capaciteit te geven om keuzes te maken die belangrijk worden gevonden (Scherpenisse et al., 2014) door het Regiobureau. Daarbij is het van essentieel belang om inzicht te geven in twee typen nudging. Type 1 is gericht op het beïnvloeden van gedrag dat in stand wordt gehouden door automatisch denken (Hansen & Jespersen, 2013), zoals het welbekende vliegje in een urinoir. Type 2 is gericht op het beïnvloeden van de aandacht en de aanname van voorafgaand aan de handeling, het reflectieve denken (Hansen & Jespersen, 2013). Binnen deze analyse is het type 2 nudging gepaster, aangezien uit de interviews en de survey is gebleken, dat de keuze om een radenavond wel of niet bij te wonen vooral reflectief plaatsvindt door bijvoorbeeld alternatieven die tegen elkaar worden afgewogen. De volgende type nudging wordt hieronder besproken, genaamd default- optie.

Om nudging in de context van het Regiobureau Hart van Brabant te begrijpen, dient gekeken te worden naar de default-optie (Thaler et al., 2013). Dit is een maatregel waar raadsleden automatisch worden aangemeld, zonder dat deze zich zelf hoeven aan te melden bij een radenavond. Deze maatregel richt zich voornamelijk op de belemmerende factor communicatie rondom bijeenkomsten. De focus ligt hierbij op het proactief communiceren van de data van een

radenavond, zodat raadsleden niet zelf op zoek hoeven te gaan naar een aanmeldplatform. Hierop zou het regiobureau op in kunnen spelen door bijvoorbeeld automatisch per partij per gemeente een stoel te reserveren. Vervolgens kan er een melding worden uitgezet, waarin staat dat een desbetreffende partij zich kan afmelden in plaats van aanmelden. Hoewel het bijwonen van een radenavond niet verplicht is, kan het wijzigen van de standaardoptie waarbij partijen automatisch worden geacht aanwezig te zijn, tenzij zij zich actief afmelden, ertoe bijdragen dat het bijwonen van de radenavond als een vanzelfsprekende verplichting wordt gezien. Deze opt-out benadering blijkt wezenlijk effectief te zijn gebleken (Thaler et al., 2013). Deze opt-out benadering kan namelijk het aantal raadsleden dat aan de radenavond wil deelnemen maximaliseren (Thaler et al., 2013).

In het geval van het reserveren van stoelen voor elke partij van elke gemeente kan een potentiële opkomst van 80 raadsleden bewerkstelligd worden, die representatief is voor 11 gemeenten, op het moment dat bij elke partij een raadslid aanwezig is. Een kritische kanttekening daarbij is, dat er twaalf eenmansfracties zijn waarvan de kans wellicht groter is, dat deze zich afmelden vanwege het niet kunnen verdelen van taken. Al met al bleek uit de interviews, dat diverse partijen de radenavonden onder de eigen raadsleden verdelen op basis van de portefeuilles, waardoor het reëler is om per partij per gemeente een stoel te reserveren. Verder rest de vraag of er ook ruimte is voor aanmelding van andere raadsleden aan de radenavonden. Uit de survey is namelijk gebleken dat diverse raadsleden nooit gaan naar de radenavonden. Dit betekent in zekere zin dat het behalen van een maximale opkomst van 80 raadsleden best lastig kan zijn op het moment dat raadsleden zich gaan afmelden. Om de potentiële opkomst van 80 raadsleden te realiseren, kunnen er herinneringen/push-meldingen worden verstuurd naar de partijen om hen te informeren over vrijgekomen plekken waarvoor raadsleden zich alsnog kunnen aanmelden.

Gemeente	Aantal partijen	Waarvan 1-mans fracties
Alphen Chaam	6	0
Baarle Nassau	6	1
Dongen	5	0
Gilze en Rijen	8	0
Goirle	8	2
Heusden	10	3
Hilvarenbeek	3	0
Loon op Zand	6	1
Oisterwijk	6	0
Tilburg	13	3
Waalwijk	9	2

Figuur 4.1 aantal partijen en een-mans fracties per gemeente

Randvoorwaarden

De effectiviteit van de genoemde default-optie hangt echter af van drie mechanismen: *endorsement*, *ease* en *endowment*. Endorsement houdt in dat de default- optie effectiever is wanneer de keuzearchitect (Regiobureau) aangeeft wat deze vindt dat de beslisser (raadslid) moet doen (Jachimowicz et al., 2019). Bij endorsement is communicatie dus van essentieel belang, waarbij geframed dient te worden dat het een morele verplichting is, dat elk raadslid van elke partij aanwezig is. Wat betreft *ease* kan gesteld worden dat default- opties effectief zijn wanneer het voor de raadsleden makkelijker is om bij de vooraf geselecteerde optie te blijven dan om een andere keuze te maken (Jachimowicz et al., 2019). Dit betekent dat de beslissing om al dan niet bij de standaardoptie te blijven (deelnemen aan de radenavond), beïnvloed kan worden door de mate van moeilijkheid om deze te wijzigen (Jachimowicz et al., 2019). Deze moeilijkheid kan gecreëerd worden in het geval van het Regiobureau Hart van Brabant door een vragenformulier online te laten invullen bij het afmelden en een deadline vast te stellen bij de mogelijkheid om af te melden. Bij *endowment* gaat het om de effectiviteit van de standaardoptie die afhankelijk is van de mate waarin beslissers (raadsleden) de vooraf geselecteerde optie beschouwen als de status quo (Jachimowicz et al., 2019). Dit betekent dat hoe meer beslissers (raadsleden) zich 'bevoorrecht' voelen met de vooraf geselecteerde optie en andere opties in vergelijking daarmee evalueren, hoe groter de kans dat ze bij de default- optie blijven (Jachimowicz et al., 2019).

De vraag is echter: 'hoe zorg je ervoor dat raadsleden zich bevoorrecht voelen bij het kunnen deelnemen aan een radenavond'. Dit kan allereerst door radenavonden zo aangenaam mogelijk te maken door gehoor te geven aan een aantal behoeften die raadsleden hebben. Het lastige hiermee is wel, dat raadsleden zeer uiteenlopende meningen hebben en 'van alles en nog wat' willen. Een tweede wijze is eerder om raadsleden ervan bewust te maken dat zij niet slechts 'lokale raadsleden' zijn, maar steeds meer ook 'regionale raadsleden'. Deze wijze kan echter ook uitdagend zijn, waarbij een bewustwordingscampagne ingericht kan worden. Deze campagne is echter een maatregel op zich en wordt verderop uitgelegd.

7.3 Bewustwordingscampagne

De derde maatregel is een alternatieve vorm van nudging, namelijk een bewustwordingscampagne om deelname aan een raadsavond te stimuleren. Deze campagne is bedoeld om de belemmerende factor 'mate van invloed' te verminderen. Door middel van gerichte informatievoorziening kan de campagne duidelijk maken dat raadsavonden daadwerkelijk van belang zijn door de informatievoorziening, wat een eerste stap is naar het uitoefenen van invloed. Daarnaast kan de campagne deels bijdragen aan het verminderen van een andere belemmerende factor: 'de werkdruk'. Hoewel de werkdruk zelf niet wordt verlaagd, kan de perceptie van raadsleden veranderen, waardoor zij het bijwonen van raadsavonden als een belangrijke prioriteit gaan beschouwen. Uit meerdere studies blijkt dat bewustwordingscampagnes een positief effect hebben op het stimuleren van gewenst gedrag (Hilbink-Smolders & Van Dongen, 2024; Bayat et al., 2021). Om zoveel mogelijk raadsleden te bereiken, dient deze campagne op diverse manieren te worden ingezet. Hieronder worden enkele bekende campagnemethoden toegelicht.

Om te beginnen is gebleken uit diverse interviews, dat het wel fijn zou zijn, als een betrokkene van het Regiobureau aan het begin van een nieuwe raadsperiode naar een gemeente gaat om uit te leggen wat de regio eigenlijk doet en wat dat betekent voor de raadsleden (Respondent 16, persoonlijke communicatie, 17 februari). In het geval van het Regiobureau zou het iets gepaster zijn om er niet slechts een informatief bezoek van te maken maar het ook echt te presenteren als een campagnebezoek van de regio. Dit kan middels bijvoorbeeld een korte speech waarin raadsleden worden aangesproken op het belang van de gemeente bij de regio Hart van Brabant. Uit onderzoek blijkt namelijk dat campagnebezoeken een positief effect kunnen hebben op het bereiken van de doelgroep (Buggle & Vlachos, 2020). Een tweede vorm van campagnevoering betreft online media. Het regiobureau beschikt over een eigen website, een LinkedIn-profiel en een YouTube-account. Op deze platformen is het van belang dat er zeer korte filmpjes of *posts* worden geplaatst waarin bewustwording wordt gecreëerd omtrent het belang van het bijwonen van een radenavond. Online/sociale media heeft zich namelijk bewezen als bewezen effectief campagneinstrument (Spierings & Jacobs, 2014). Een laatste campagnemiddel is het uitdelen van flyers door de RAC- leden in het eigen gemeentehuis na een raadsvergadering waarin nog een keer duidelijk wordt gemaakt hoe belangrijk het bijwonen van een radenavond is.

Randvoorwaarden

Alhoewel hierboven verschillende soorten campagneinstrumenten zijn benoemd, kunnen in principe ook andere middelen worden toegepast. Ongeacht het gekozen middel is het voor een succesvolle campagne essentieel om het 7E-model van Bambust (2015, p. 23) toe te passen. Dit model bestaat uit de volgende principes: *Enthuse, Encourage, Engage, Enlighten, Exemplify en Experience*. Hieronder worden deze principes verder toegelicht

Bij het principe *enthuse* is het van belang, dat de interne motivatie van de raadsleden wordt gewekt bij campagne (Bambust, 2015, p. 23). In de survey en de interviews is gevraagd naar de motivaties van raadsleden voor het bijwonen van de radenavonden. In het geval van interne motivatie dient het dan te gaan om bijvoorbeeld interessante onderwerpen over de regio naar voren te brengen bij de campagne (Respondent 5, persoonlijke communicatie, 22 januari 2025). Dit is een vorm van interne motivatie, aangezien de respondent puur een radenavond bijwoont vanwege interesse

Bij het tweede principe genaamde *encourage*, dient ingespeeld te worden op externe motivaties van raadsleden (Bambust, 2015, p. 23). Bij externe motivatie gaat het om de baten die de radenavonden opleveren. Deze zijn uitvoeriger in de analyse teruggekomen. Deze zijn namelijk: relevantie van de onderwerpen, de mogelijkheid om kennis te vergaren, netwerkmogelijkheden met andere raadsleden, aansluiting bij de eigen portefeuille of partijprogramma en betrokkenheid bij regionale ontwikkelingen. Hiervoor is echter wel framing vereist, aangezien geframed moet worden, dat de radenavond de tijdsinvestering waardig is.

Het derde principe betreft *engage*. Deze heeft betrekking op sociale motivatie (Bambust, 2015, p. 23), waarbij aangetoond dient te worden, dat een grote groep raadsleden al stelt dat het belangrijk is om de radenavonden bij te wonen. Dit is echter een lastige kwestie, aangezien een aanzienlijk gedeelte van de raadsleden niet komt. Desondanks kan wel sociale motivatie geframed worden door in ieder geval de RAC- leden in de campagneboodschap naar voren te brengen.

Het vierde principe betreft *enlighten* (Bambust, 2015, p. 23), waarbij het van belang is, dat de raadsleden heldere en bruikbare informatie krijgen over de radenavonden. Dit kan middels het bieden van adequate achtergrondinformatie over de regio in het algemeen en de inhoud van de radenavonden.

Het vijfde principe betreft *exemplify* (Bambust, 2015, p. 23), wat inhoudt dat het regiobureau het zelf ook meent middels passende daden en maatregelen. Dit kan middels het gehoor geven aan een aantal haalbare behoeften van raadsleden, zoals bijvoorbeeld een interessante gastspreker uitnodigen.

Het zesde principe betreft *enable*, wat inhoudt dat raadsleden makkelijk in staat zijn om de radenavonden bij te wonen (Bambust, 2015, p. 23). Dit hangt echter samen met het wegnemen van een aantal belemmerende factoren, wat oplossingen op zich vergen. Deze worden later echter uiteengezet.

Het laatste principe betreft *experience*, wat inhoudt dat raadsleden beleven dat ze een goede keuze hebben gemaakt (Bambust, 2015, p. 23) wanneer zij radenavonden bijwonen. Dit kan aan de ene kant ook door een aantal behoeften te honoreren of de radenavond meer te presenteren als een groot *event*, waarbij de ruimte is voor het opdoen van waardevolle kennis, ontwikkeling en het opdoen van sociale contacten op een informele wijze.

7.4 Gestandaardiseerde communicatie

Uit de survey blijkt dat 22 procent van de respondenten vindt, dat de communicatie rondom de radenavonden onduidelijk is. Om deze belemmerende factor aan te pakken, is centralisering van de communicatie bij het Regiobureau van essentieel belang. Op dit moment communiceert het Regiobureau omtrent de uitnodigingen via 11 griffies. Alhoewel dit niet per definitie betekent, dat er communicatieproblemen ontstaan, betekent het uitbesteden van de uitnodigingen aan 11 griffies, dat raadsleden op verschillende momenten en op verschillende manieren op de hoogte worden gesteld. Dit is niet gewenst, aangezien de ene griffie de boodschap anders formuleert dan de andere, wat wellicht van invloed kan zijn op de framing van het belang van het bijwonen van de radenavonden. Bovendien kan het verschil wat betreft momenten waarin raadsleden op de hoogte worden gesteld ertoe leiden, dat raadsleden wellicht niet kunnen opdagen omdat er iets tussen is gekomen. Om dit te voorkomen is het van belang, dat het Regiobureau gaat zorgen voor een gestandaardiseerde procedure (Lutzker, 1982) van communicatie. Dit zal namelijk zorgen voor meer stabiliteit (Lutzker, 1982) omtrent de communicatie. Om dit te bewerkstelligen is het van belang dat het Regiobureau zelf rechtsreeks uitnodigingen gaat versturen naar de raadsleden. Het beste communicatiemiddel volgens de respondenten is daarbij E-mail.

Randvoorwaarden

De uitnodigingen dienen daarbij wel aan een aantal randvoorwaarden te voldoen. Allereerst dient de uitnodiging op tijd verstuurd te worden en naar elk raadslid op hetzelfde moment. Ten tweede dient bij de uitnodiging essentiële achtergrondinformatie weergegeven te worden. Raadsleden dienen daarbij op de hoogte gesteld te worden van de relevantie van het onderwerp

Uit het onderzoek blijkt dat dat zij niet altijd goed begrijpen waarom bepaalde onderwerpen relevant voor hen zijn. Dit komt deels doordat er voorafgaand aan de bijeenkomsten volgens de respondenten te weinig achtergrondinformatie wordt verstrekt. In de interviews geven meerdere raadsleden aan dat zij bij de uitnodiging graag een betere context willen ontvangen over waarom een bepaald onderwerp belangrijk is voor hun gemeente en wat de impact ervan is op regionaal en lokaal niveau. Respondent 2 (persoonlijke communicatie, 16 januari 2025) noemt dat “de informatie over de invulling van de avonden laat vaak nog even op zich wachten en is vaak ook van een hoog abstractieniveau waardoor de motivatie om te komen niet echt wordt aangezwengeld”. Het is daarom van belang om bij de uitnodiging een overzicht toe te voegen waarin wordt uitgelegd wat het onderwerp inhoudt, waarom het van belang is in de gemeente en de regio. Daarnaast kan worden overwogen om raadsleden voorafgaand aan de radenavond een korte videobriefing te sturen, waarin de spreker het onderwerp kort introduceert. Dit maakt het voor raadsleden makkelijker om zich voor te bereiden op de radenavond en de relevantie van het thema in de gemeente in te zien. Een ander belangrijk aspect is dat de aangeboden informatie niet te abstract moet zijn. Uit het onderzoek blijkt dat sommige raadsleden moeite hebben om complexe dossiers die regionale samenwerking betreffen snel te doorgronden, vooral als zij niet gespecialiseerd zijn in het desbetreffende thema. Daarom is het belangrijk om jargon te vermijden en de informatie zo concreet mogelijk te maken, bijvoorbeeld door voorbeelden uit de praktijk te benoemen of door visuele hulpmiddelen, zoals infographics, toe te voegen aan de videobriefing. Dit kan ervoor zorgen dat raadsleden zich beter kunnen voorbereiden en actiever kunnen deelnemen aan de discussie tijdens de radenavonden. Ten derde dient de uitnodiging overtuigend te zijn. De uitnodiging is namelijk een uitgelezen kans om te laten zien dat het bijwonen van de radenavonden van essentieel belang is. Hiervoor is *framing* vereist. In het bijzonder *goal framing* waarbij de achtergrondinformatie positieve gevolgen weergeeft van een bepaald gedrag (Gekiere, 2015), wat in dit geval het bijwonen van de radenavonden is.

7.5 Afwisselen locatie

Het volgende punt dat tot bevordering van de opkomst van de radenavonden zou kunnen zorgen is gebaseerd op 20 procent van de survey-respondenten die vertellen dat een belangrijke belemmerende factor voor hun om deel te nemen aan de radenavonden is dat de afstand te groot is. Drie interview respondenten haalden dit eveneens aan. Eén respondent vertelt dat het openbaar vervoer vanuit de omliggende dorpen en kleine steden slecht is, waardoor iedereen met de auto moet komen, wat in Tilburg weer zorgt voor extra parkeerkosten. Dit is niet zo in andere plaatsen. Een oplossing hiervoor zou kunnen zijn om te kijken naar de mogelijkheden met betrekking tot het afwisselen van de locatie van de radenavonden tussen een aantal gemeenten, zodat niet alle raadsleden iedere keer ver hoeven te rijden en parkeerkosten hoeven te betalen. Of dit het aantal raadsleden dat aanwezig is substantieel zou kunnen verhogen is echter nog maar de vraag omdat de hoeveelheid van de respondenten die dit aangeven niet leidt tot een statistisch significant verschil. Daarnaast is er niet onderzocht of raadsleden ook effectief vaker zullen komen wanneer deze maatregel zou worden ingevoerd. Niet alle raadsleden zouden afwisselende locaties prettig vinden, er waren vijf interview respondenten die aangaven dat zij de locatie in Tilburg en de bereikbaarheid goed vonden, dus wordt er met het afwisselen van locaties het risico gelopen dat sommige raadsleden juist afhaken.

7.6 Digitalisatie

Een andere oplossing voor de reistijd die het raadsleden belemmert om aanwezig te zijn op radenavonden is het online organiseren van een aantal van de bijeenkomsten. Deze optie wordt aangehaald door vijf survey respondenten en drie interview respondenten. Digitalisering van de radenavonden zou de drempel voor raadsleden om deel te nemen flink verlagen en daardoor de opkomst kunnen verhogen. Hier zijn echter kanttekeningen bij te plaatsen, niet alle respondenten waren tevreden over een online optie, één respondent gaf bijvoorbeeld aan dat de mogelijkheid tot vragen online beperkt was en de beantwoording van vragen online niet altijd duidelijk is (respondent 4, persoonlijke communicatie, 17 januari 2025). De maatregel die daarop aansluit en voorgesteld is door één van onze respondenten is dat er enkel online avonden worden georganiseerd als er alleen maar informatie hoeft te worden gezonden vanuit de regio en er geen interactie nodig is (respondent 4, persoonlijke communicatie, 17 januari 2025).

Uit de interviews én de survey blijkt het echter wel van groot belang te zijn om niet alle radenavonden te digitaliseren, omdat veel respondenten aangaven het fijn vonden om te kunnen sparren met raadsleden uit andere gemeenten over hoe ze problemen kunnen aanpakken of oplossen.

7.7 Frequentie omlaag

Een laatste punt wat de reistijd minder zwaar kan maken is het verlagen van de frequentie van de radenavonden. Deze maatregel zou ook de werkdruk van de raadsleden verminderen, waarvan een groot aantal van de survey-respondenten aangaven dat dit een belemmering is voor hen om aanwezig te zijn. 33 procent verwoordde dit als het hebben van andere prioriteiten, en 59 procent gaf aan dat de avonden overlappen met andere werkzaamheden. Voor het verlagen van de frequentie zijn verschillende opties mogelijk, de eerste is in andere woorden al benoemd bij de digitalisering. Wanneer er een aantal radenavonden waarbij enkel informatie wordt verteld digitaal worden gemaakt, zal het aantal fysieke radenavonden met interactie kunnen afnemen. Een andere optie is om de digitale bijeenkomsten achterwege te laten en de frequentie te verlagen naar drie à vier keer per jaar, zoals voorgesteld door respondent 13 (persoonlijke communicatie, 31 januari 2025). De opzet van de radenavonden kan in deze vorm worden veranderd door verschillende onderwerpen op te splitsen en tegelijk te behandelen. Zo kunnen raadsleden kiezen aan welke onderwerpen zij zelf het meest waarde hechten, terwijl alle onderwerpen in de verminderde tijd toch nog worden behandeld. Dit zou ook prettig zijn voor raadsleden waarvan hun gemeente enkel voor bepaalde onderwerpen is aangesloten bij Regio Hart van Brabant en voor andere onderwerpen bij een andere regio zit. Zij hoeven op deze manier niet een hele avond te komen als er enkel één onderwerp waar zij belang bij hebben wordt besproken.

De laatste en wat radicalere optie zou zijn om de frequentie zover te verlagen tot één à twee keer per jaar. De vorm van een radenavond zou dan meer een conferentie worden, waarbij alle onderwerpen aan bod komen en er ruimte is om te sparren en vragen te stellen. Dit zou meer tijd in beslag nemen per radenavond, waar door een paar respondenten kanttekeningen bij worden geplaatst. Één interviewrespondent vindt dat een radenavond niet te lang moet duren, een ander stemt daarmee in, en onderbouwt dit met de impact die een lange bijeenkomst kan hebben op de effectiviteit ervan (respondent 6, persoonlijke communicatie, 24 januari 2025;

respondent 14, persoonlijke communicatie, 5 februari 2025). Hier tegenover staat echter ook een respondent die vertelt dat er positieve geluiden komen van raadsleden uit een regio waar het al met deze opzet georganiseerd wordt (respondent 2, persoonlijke communicatie, 16 januari 2025). Het zou aan te raden zijn om in het organisatieproces van zulke frequentieverlaging te informeren bij andere regio's en hoe zij dit hebben opgezet.

7.8 Afweging alternatieven

Er zijn verschillende maatregelen die kunnen bijdragen aan het verhogen van de opkomst bij de radenavonden. Allereerst zijn er maatregelen die te maken hebben met nudging. In het geval van een bewustwordingscampagne, kan dit een tijdelijke maatregel zijn die minimaal één jaar of langer loopt om zo meer belangstelling voor de radenavonden te genereren. Dit hoeft geen uitgebreide campagne van de Rijksoverheid te zijn, maar kan een laagdrempelige campagne zijn, georganiseerd door de RAC-leden, de betrokkenen van het Regiobureau en eventueel een nieuwe stagiair. Dit maakt dit alternatief tot een haalbare maatregel. Belangrijk hierbij is wel dat het 7E-model van Bambust (2015) wordt nageleefd. Dat houdt in dat er naast de bewustwordingscampagne ook bijvoorbeeld wordt ingespeeld op de behoeften van raadsleden.

Wat betreft de default-optie, is de situatie complexer, aangezien raadsleden naast de uitnodiging nog steeds moeite moeten doen om een radenavond bij te wonen door tijd vrij te maken en naar de locatie te reizen. Gezien de huidige (matige) opkomst is het moeilijk te voorspellen of de default-optie direct effect zal hebben. In een later stadium, wanneer de bewustwordingscampagne heeft geleid tot een grotere opkomst, kan het echter haalbaar zijn om de default-optie in te voeren. Hiervoor is gestandaardiseerde communicatie noodzakelijk, aangezien duidelijke communicatie essentieel is voor het goed functioneren van de default-optie. Dit betekent dat de default-optie, hoewel deze de communicatie kan vergemakkelijken doordat raadsleden niet zelf hoeven uit te zoeken hoe ze zich kunnen aanmelden, afhankelijk is van zowel de bewustwordingscampagne als gestandaardiseerde communicatie. De default-optie kan dus beter in een later stadium worden toegepast, in combinatie met de bewustwordingscampagne en gestandaardiseerde communicatie, met inachtneming van de randvoorwaarden van Jachimowicz et al. (2019).

Een ander verbeterpunt is het implementeren van gestandaardiseerde communicatie vanuit het Regiobureau. Deze maatregel is van groot belang, aangezien inconsistentie in uitnodigingen van verschillende griffies ongewenst is. Daarnaast is het cruciaal om belangrijke achtergrondinformatie te verstrekken. Het risico hierbij is dat deze informatie een raadslid zowel kan motiveren als demotiveren om deel te nemen aan de radenavond. Het Regiobureau moet dan ook uiterst zorgvuldig zijn bij het aanbieden van deze informatie. Een sterke framing van de boodschap is hierbij essentieel. Ondanks deze zorgpunten is dit een haalbare maatregel die de grip op de communicatie in de regio kan verbeteren.

Met betrekking tot het gebruik van verschillende data, kan worden gesteld dat dit afhankelijk is van goede gestandaardiseerde communicatie. Het bieden van de mogelijkheid aan raadsleden om telkens een geschikte datum te kiezen, is afhankelijk van hun bereidheid om deze informatie tijdig in te vullen. Hoewel dit een rechtvaardige maatregel zou zijn voor raadsleden die vaak verhinderd zijn door overlappende werkzaamheden, brengt het ook het risico van winnaars en verliezers met zich mee, aangezien niet elk raadslid zijn voorkeur zal kunnen doorvoeren. Deze maatregel moet echter wel worden toegepast om ten minste inzicht te krijgen in wanneer

raadsleden beschikbaar zijn. Bij een succesvolle eerste uitvoering kan dit concept verder worden doorgezet.

Wat betreft de afstands- en werkdrukgerelateerde maatregelen, is het belangrijk deze met elkaar in verband te brengen om de situatie beter te begrijpen. De maatregel waarbij de radenavonden telkens in een andere gemeente worden gehouden, is haalbaar, maar het wordt niet verwacht dat deze bijzonder effectief is voor de algehele opkomst. Dit komt doordat er elf gemeenten zijn en slechts zes radenavonden per jaar worden georganiseerd, wat betekent dat het langer dan een jaar kan duren voordat er een radenavond in de eigen gemeente wordt gehouden, en het is onzeker of de onderwerpen dan aansluiten bij de eigen portefeuille. Dit versterkt de belemmerende factor van afstand en maakt het moeilijk om hier effectief op in te spelen. Het is bovendien lastig te verwachten dat raadsleden uit bijvoorbeeld Hilvarenbeek meer afstand willen afleggen dan wanneer de locatie Tilburg is, om vervolgens naar Heusden te reizen voor een radenavond. Dit maakt de belemmerende factor van afstand alleen maar groter. Daarnaast kan de representativiteit van de opkomst worden aangetast als raadsleden in de eigen gemeente meer aanwezig zijn dan raadsleden uit andere gemeenten. De maatregel van het houden van radenavonden in verschillende gemeenten krijgt in dit onderzoek dan ook geen voorkeur.

Het verlagen van de frequentie van de radenavonden biedt zowel praktische voordelen als marketingvoordelen. Praktisch gezien verlaagt het aantal radenavonden de werkdruk voor raadsleden, hoewel de slechts een klein deel uitmaken van de totale werkdruk. Marketingtechnisch gezien kan het verlagen van het aantal avonden de belangstelling onder raadsleden vergroten. Dit komt door het psychologische schaarsesteprincipe, dat stelt dat mensen dingen meer waarderen wanneer ze schaars zijn (FasterCapital, 2024). Als er bijvoorbeeld slechts drie radenavonden per jaar worden gehouden, kan de perceptie ontstaan dat deze evenementen van groot belang zijn en niet gemist mogen worden (FOMO). Hierbij moet wel worden opgelet dat de politieke en bestuurlijke realiteit continu verandert, wat betekent dat er veel informatie in een kleiner aantal radenavonden moet worden gepresenteerd. Daarom is het belangrijk om minimaal drie radenavonden per jaar te organiseren, gebaseerd op de drie domeinen die behandeld moeten worden. Deze maatregel die de frequentie verlaagd is zeker toepasbaar en sterk aan te raden.

Daarnaast kan de optie van een digitale of hybride radenavond als aanvulling op de fysieke bijeenkomsten worden overwogen. Dit zou een mogelijke aanvulling zijn op het verlagen van de frequentie door naast drie fysieke bijeenkomsten één online bijeenkomst te organiseren, die vooral gericht is op het zenden van grote hoeveelheden informatie zonder te veel rekening te houden met interactie. De vraag is echter of de baten van een digitale bijeenkomst de kosten rechtvaardigen. Het organiseren van een digitale webinar kan tegenwoordig goedkoop, bijvoorbeeld met behulp van enkele slides en een Zoom-vergadering. Echter, voor het livestreamen van een volledige hybride radenavond van goede kwaliteit, kunnen de kosten oplopen tot duizenden euro's (Gemeente Alblasterdam, 2023). Daarom is het niet aan te raden om structureel digitale (hybride) radenavonden te organiseren. Er kleven verder ook nadelen aan het digitaliseren van de radenavonden, zoals beperkte mogelijkheden voor interactie en het stellen van vragen. Alhoewel het niet ideaal is om hybride webinars te organiseren, kan een goedkopere en volledig digitale webinar, met enkel een online presentatie, één keer worden uitgevoerd als aanvulling op de mogelijke verlaging van het aantal fysieke radenavonden.

8. Conclusie & aanbevelingen

Na een uitvoerige analyse van de survey, de interviews en de bestaande literatuur, kunnen een aantal bevindingen worden gedaan. Allereerst hebben de respondenten verschillende motivaties om deel te nemen aan de radenavonden. Deze motivaties zijn relevantie van de onderwerpen, de mogelijkheid om kennis te vergaren, netwerkmogelijkheden met andere raadsleden, aansluiting bij de eigen portefeuille of partijprogramma en betrokkenheid bij regionale ontwikkelingen. Ten tweede zijn er ondanks de motivaties ook diverse belemmerende factoren bij het kunnen deelnemen aan de radenavonden. Deze belemmerende factoren zijn communicatie rondom bijeenkomsten, de afstand, de datum/tijdstip, aansluiting onderwerpen bij de portefeuille, mate van invloed en alternatieve informatievoorziening. Dit leidt ertoe dat diverse respondenten ervoor kiezen om niet of weinig de radenavonden bij te wonen. Immers hebben de respondenten verschillende behoeften ten aanzien van de communicatie rondom de radenavonden, de inhoud van de radenavonden en de organisatie van de radenavonden.

De wisselwerking tussen motivaties, belemmerende factoren en behoeften van de respondenten brengt inzicht in potentiële verbeterpunten. Deze zijn het gebruik van verschillende datums, het afwisselen van locaties in verschillende gemeenten uit de regio, de frequentie van de radenavonden verlagen, de radenavonden digitaliseren, de default-optie, de bewustwordingscampagne en standaardisering van communicatie. Op basis van een nauwkeurige afweging van deze potentiële verbeterpunten kunnen aanbevelingen geformuleerd worden, die betrekking hebben op de hoofdvraag: *Hoe kan het Regiobureau Hart van Brabant de opkomst bij radenavonden bevorderen?*. Om te beginnen de maatregelen die worden afgeraden. Sommige maatregelen blijken namelijk minder effectief of zelfs contraproductief. Het afwisselen van de radenavonden over verschillende gemeenten wordt afgeraden, omdat dit de reistijd voor raadsleden kan vergroten en de opkomst ongelijkmatig maakt. Ook het structureel organiseren van hybride radenavonden wordt niet aangeraden vanwege de hoge kosten en beperkte interactiemogelijkheden.

Wat betreft de maatregelen die wel worden aangeraden, zijn er voldoende kansen voor het Regiobureau. Om de opkomst bij de radenavonden te bevorderen, wordt allereerst aangeraden een bewustwordingscampagne te starten. Deze laagdrempelige campagne, opgezet door RAC-leden en het Regiobureau, kan op een toegankelijke manier raadsleden motiveren om deel te nemen. Daarbij is het van belang de principes van het 7E-model van Bambust (2015) te hanteren om zo een goede campagne te bewerkstelligen. Daarnaast is gestandaardiseerde communicatie cruciaal. Door eenduidige en zorgvuldig geformuleerde uitnodigingen en achtergrondinformatie te verstrekken, wordt de informatievoorziening verbeterd en blijft de boodschap helder en consistent. Dit voorkomt namelijk verwarring. Een andere effectieve maatregel is het verlagen van de frequentie van de radenavonden. Door deze schaarser te maken, kan de waardeperceptie onder raadsleden toenemen, waardoor zij de bijeenkomsten als essentiëler beschouwen. Tegelijkertijd verlaagt dit de werkdruk, zij het minimaal. Een goede balans is essentieel: drie fysieke radenavonden per jaar, aansluitend bij de drie domeinen, lijkt een geschikte maatregel.

Bij een toenemende opkomst en goed functionerende communicatie kan vervolgens de default-optie worden ingevoerd, waarbij deelname de standaard wordt, tenzij anders aangegeven. Dit vergemakkelijkt het besluitvormingsproces en kan bijdragen aan een verdere stijging van de

opkomst. Als aanvullende maatregel kan jaarlijks een volledig digitale webinar worden georganiseerd. Dit kan een kostenefficiënte manier zijn om informatie over te dragen zonder dat interactie centraal staat. Een dure hybride variant is niet aan te raden, maar een eenvoudige online presentatie kan waardevol zijn als aanvulling op de fysieke bijeenkomsten. Tot slot kan worden geconcludeerd dat de samenhangende uitvoering van de aanbevolen maatregelen de opkomst bij de radenavonden geleidelijk kan bevorderen.

9. Literatuurlijst

- Bambust, F. (2015). *Effectief gedrag veranderen met het 7E-model*. Uitgeverij Politeia.
- Boogers, M., & Reussing, R. (2019). Decentralisatie, schaalvergroting en lokale democratie. *Bestuurswetenschappen*, 73(2).
- Broeders, D. (2015). *Het geheim in de informatiesamenleving*.
https://www.researchgate.net/publication/290194423_Het_geheim_in_de_informatiesamenleving
- Broekman, S. (2020). *Grip in de regio* [masterscriptie, Erasmus Universiteit]. Erasmus University Thesis Repository. <http://hdl.handle.net/2105/56425>
- Buggle, J. C., & Vlachos, S. (2020). *Evaluating the Effectiveness of Campaign Speeches: Evidence from the First National Speaking Tour*. Université de Lausanne, Faculté des hautes études commerciales (HEC), Département d'économie.
- Capra Advocaten. (2024, 12 februari). *Zijn alle wijzigingen van de WGR al in uw gemeenschappelijke regeling geïmplementeerd?* Binnenlandsbestuur.nl.
<https://www.binnenlandsbestuur.nl/bestuur-en-organisatie/capra-advocaten/wijzigingen-wgr-gemeenschappelijke-regeling>
- Castenmiller, P., & Peters, K. (2020). Kaderstellen en controleren door de gemeenteraad: een zware opgave. *Bestuurswetenschappen*, 74(2), 10-33.
<https://doi.org/10.5553/Bw/016571942020074002003>
- Denters, B. (2015). *Controle en verantwoording in een veranderend lokaal bestuur*. Nederlandse Vereniging voor Raadsleden. <http://www.raadslid.nu/content/controle-en-verantwoording-een-veranderend-lokaal-bestuur>
- Denters, S. A. H., Klok, P. J., & Kranenburg, A. (2017). Greep op het ongrijpbare? Een onderzoek naar nieuwe vormen van controle en verantwoording in een samenwerkend lokaal bestuur. *Bestuurswetenschappen*, 2017(4), 25-44.
- Farnsworth, V., Kleanthous, I., & Wenger-Trayner, E. (2016). Communities of practice as a social theory of learning: A conversation with Etienne Wenger. *British Journal of Educational Studies*, 64(2), 139-160.
- FasterCapital. (2024). *Schaarstemarketing: hoe u schaarste en urgentie kunt gebruiken om de vraag en het aantal conversies te vergroten*.
<https://fastercapital.com/nl/inhoud/Schaarstemarketing--hoe-u-schaarste-en-urgentie-kunt-gebruiken-om-de-vraag-en-het-aantal-conversies-te-vergroten.html>
- Gekiere, A. (2015). *De effectiviteit van goal framing en de bedrijfsreputatie in cause-related marketing: Een experimenteel onderzoek* [masterscriptie, KU Leuven]. KU Leuven Libraries.
https://kuleuven.limo.libis.be/discovery/fulldisplay?docid=alma9992168387601488&context=L&vid=32KUL_KUL:KULeuven&search_scope=All_Content&tab=all_content_tab&lang=en

Gemeente Alblasserdam. (2023, september). *Memo: Cameravolgsysteem ten behoeve van de raadzaal*. <https://raad.alblasserdam.nl/Documenten/Bijlage-3-Raadsmemo-cameravolgsysteem.pdf>

Hilbink-Smolters, M., & van Dongen, A. (2024). Hoe een landelijke bewustwordingscampagne over drugs een goed idee kan worden. *TSG-Tijdschrift voor gezondheidswetenschappen*, 102(3), 135-138.

Jachimowicz, J. M., Duncan, S., Weber, E. U., & Johnson, E. J. (2019). When and why defaults influence decisions: A meta-analysis of default effects. *Behavioural Public Policy*, 3(2), 159-186.

Korsten, A. F. A. (z.d.). *Beelden van 'goed' gemeentebestuur*.

Lutzker, M. A. (1982). Max Weber and the analysis of modern bureaucratic organization: Notes toward a theory of appraisal. *The American Archivist*, 45(2), 119-130.

Metze-Burghouts, T., Zoet, J., & Groenleer, M. (2017). *Raadsleden met een hart voor Brabant*. TiREG. https://www.tilburguniversity.edu/upload/124c1d44-8d65-40bf-bbc6-22c70888fe52_02032017_rapport%20raadsleden%281%29.pdf

Mors, B. T., Cachet, L., Daemen, H., Ringeling, A., & Schaap, L. (2003). *Binnengemeentelijk gedecentraliseerd: een kleinere raad?* <https://repub.eur.nl/pub/1187/BSK-CLD-006.pdf>

Nederlandse Vereniging voor Raadsleden. (2017). *Raad & regionale samenwerking: Landelijk raadsledenonderzoek over grip en controle op regionale samenwerking, gemeenschappelijke taken en herindeling*. Den Haag. https://www.raadsleden.nl/assets/documents/Eindrapportage-Raadsledenonderzoek-Raad-en-Regionale-Samenwerking-2021-.pdf?utm_source=google.com

Nederlandse Vereniging voor Raadsleden. (2018). *Werkdruk onder raadsleden*. https://www.raadsleden.nl/assets/documents/eindrapportage_handreiking_werkdruk_door_raadslid.nu_ned_vereniging_voor_raadsleden_1_5.pdf

Peters, K., de Greef, M. R., Boogers, M., & Boogaard, G. (2022, september). *Regionale samenwerking en gemeenteraden*. https://decentraalbestuur.nl/images/Eindrapport_Regionale_samenwerking_en_gemeenteraden_1_jan_2023.pdf

Reussing, R., Boogers, M., & Denters, S. A. (2018). Gemeenteraden en regionale samenwerking. In H. Vollaard, G. Boogaard, J. Van den Berg, & J. Cohen (Red.), *De gemeenteraad. Ontstaan en ontwikkeling van de lokale democratie* (1ste ed., pp. 257-278). Uitgeverij Boom.

Schaap, L. (2019). *Lokaal bestuur*. Convoy Uitgevers BV.

Scherpenisse, J., van Twist, M., Van der Steen, M., De Jong, I., & Chin-A-Fat, N. (2014). *Nudges onderscheiden*. <https://www.nsob.nl/sites/www.nsob.nl/files/2019-10/NSOB-2014-Nudges-onderscheiden.pdf>

Spierings, C. H. B. M., & Jacobs, K. T. E. (2014). Politieke partijen: Overbodig of nodig? In S. L. de Lange, M. Leyenaar, & P. de Jong (Eds.), *Politieke partijen: Overbodig of nodig?* (pp. 137–150). <https://hdl.handle.net/2066/143371>

Thaler, R. H., Sunstein, C. R., & Balz, J. P. (2013). Choice architecture. In E. Shafir (Ed.), *The behavioral foundations of public policy* (pp. 428-439). Princeton University Press.

Tummers, L. (2019). Public policy and behavior change. *Public Administration Review*, 79(6), 925-930.

Van den Berg, C. F., van der Steen, M. P., & Trummers, L. G. (2021). *Openbaar bestuur: Beleid, organisatie en politiek* (10e ed.). Wolters Kluwer.

Van Ostaaijen, J. (2022). *Lokale democratie doorgelicht: Het functioneren van een onbegrepen bestuur* (2e ed.). Boom Bestuurskunde.

Van Thiel, S. (2021). *Bestuurskundig onderzoek: Een methodologische inleiding*. Uitgeverij Coutinho.

Velderman, W.J. and Pikula, B and Limbeek, H.J.M.J. van and Zomer, K (2016) *Zicht op Twentse samenwerking : De informatierelatie tussen Twentse gemeenteraadsleden en Twentse intergemeentelijke samenwerkingsverbanden*. <https://essay.utwente.nl/71001/>

Verhoeks, C., & Winnubst, M. (2022). Regionalisering en de rollen van raadsleden. *Bestuurswetenschappen*, 76(4), 27-45.
https://dspace.library.uu.nl/bitstream/handle/1874/436650/Regionalisering_en_de_rollen_van_raadsleden.pdf?sequence=1

10. Bijlage

Digitale vragenlijst

Beste raadslid,

In het kader van ons onderzoek naar de opkomst bij de radenavonden, georganiseerd door het Regiobureau Hart van Brabant, willen wij graag uw input verzamelen. Het invullen van deze survey kost ongeveer 5-10 minuten. Uw antwoorden blijven volledig anoniem. Uw feedback is van grote waarde voor het verbeteren van de radenavonden. Alvast hartelijk dank voor uw medewerking!

1.1 Wat is uw functie binnen de gemeenteraad? *(meerdere antwoorden mogelijk)*

- Raadslid
- Fractievoorzitter
- Commissievoorzitter
- Anders, namelijk: ...

1.2 Hoe lang bent u al actief als raadslid?

- Minder dan 1 jaar
- 1-4 jaar
- 5-8 jaar
- Meer dan 8 jaar

1.4 In welke gemeente bent u actief? *(open vraag)*

1.5 Bent u lid van een coalitiepartij of oppositiepartij?

- Coalitiepartij
- Oppositiepartij

1.6 Wat is uw leeftijd *(open vraag)*?

1.7 Wat is uw hoogst genoten opleiding?

- Middelbaar onderwijs
- MBO
- HBO
- WO

1.8 Wat valt er onder uw portefeuille *(meerdere antwoorden mogelijk)*?

- Financiën
- Volkshuisvesting
- Milieu
- Verkeer
- Welzijn

- Anders, namelijk:....

1.9 Hoe vaak heeft u in het afgelopen jaar deelgenomen aan de radenavonden (*open vraag*)?

2.1 Wat zijn voor u de belangrijkste redenen om deel te nemen aan de radenavonden? (*meerdere antwoorden mogelijk*)

- Relevantie van de onderwerpen
- Mogelijkheid om kennis te vergaren
- Netwerkmogelijkheden met andere raadsleden
- Aansluiting bij mijn portefeuille of partijprogramma
- Betrokkenheid bij regionale ontwikkelingen
- Anders, namelijk: ...

2.2 Hoe belangrijk vindt u de radenavonden voor uw werk als raadslid?

- Zeer belangrijk
- Belangrijk
- Neutraal
- Niet belangrijk
- Helemaal niet belangrijk

2.3 Wat motiveert u het meest om wél te komen? (*open vraag*)

3.1 Wat zijn voor u de grootste belemmeringen om deel te nemen aan de radenavonden? (*meerdere antwoorden mogelijk*)

- Onhandige datum of tijdstip
- Te grote afstand/reistijd
- Onduidelijke communicatie over de bijeenkomst
- Te veel overlap met andere werkzaamheden
- Onderwerpen sluiten niet aan bij mijn portefeuille
- Andere prioriteiten
- Anders, namelijk: ...

3.3 Wat is voor u de belangrijkste reden om niet aanwezig te zijn? (*open vraag*)

4.1 Welke onderwerpen zou u graag behandeld willen zien tijdens de radenavonden? (*open vraag*)

4.4. Wat kan er volgens u verbeterd worden aan de organisatie van de radenavonden (*open vraag*)?

4.5 Hoe wordt er momenteel over de radenavonden gecommuniceerd richting de raad? (*meerdere antwoorden mogelijk*)

- Door een e-mail van de griffie
- Via een groepsapp van de griffie aan de raad
- Verbaal door de griffie
- Anders, namelijk: ...

4.6 Wat kan er volgens u verbeterd worden aan de communicatie voorafgaand aan de radenavonden? *(open vraag)*

4.7 Welke vorm van communicatie heeft uw voorkeur voor informatie over de radenavonden?

- E-mail
- Nieuwsbrief
- Gemeentelijke raadsagenda
- Telefoon/SMS
- Anders, namelijk: ...

5.1 Heeft u nog andere opmerkingen, suggesties of ideeën met betrekking tot de radenavonden? *(open vraag)*

Hartelijk dank voor het invullen van deze survey! Uw input is van grote waarde om de radenavonden te verbeteren en de opkomst te bevorderen.

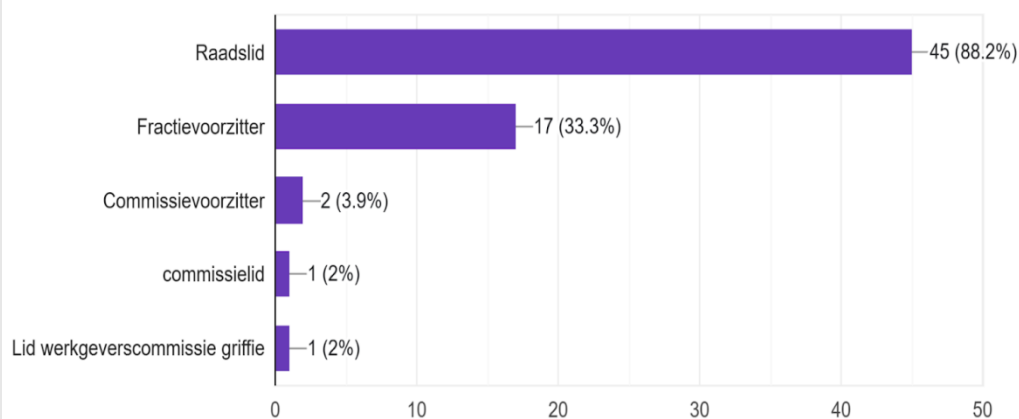
Wij voeren daarnaast ook interviews uit en zijn daarbij op zoek naar vijftien raadsleden die geïnterviewd willen worden over de radenavonden. Lijkt het u leuk om deel te nemen aan een online interview in de periode van 8 tot 31 januari 2025? Schroom dan niet om contact op te nemen via s.benmessaoud@tilburguniversity.edu.

Alvast hartelijk dank voor uw overweging.

Kenmerken respondenten uit de survey

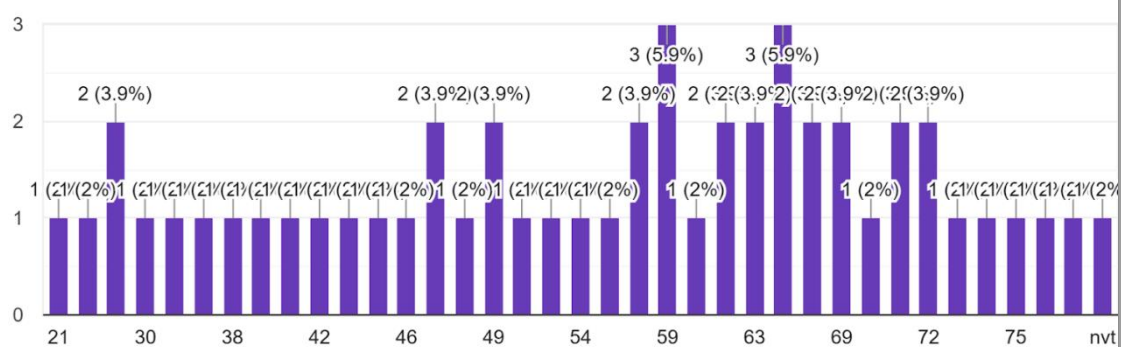
Wat is uw functie binnen de gemeenteraad? (meerdere antwoorden mogelijk)

51 responses

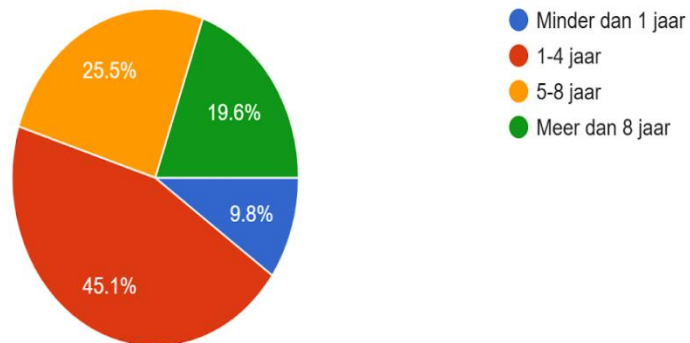
Wat is uw leeftijd (open vraag)?

51 responses

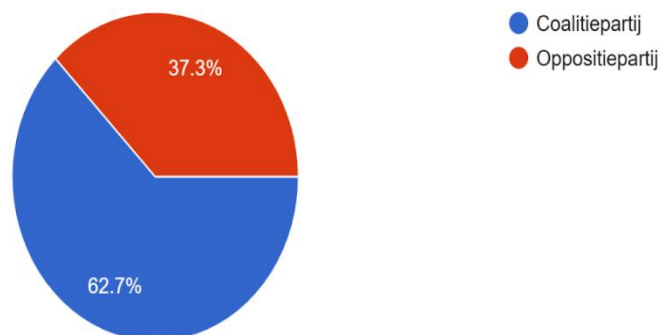
Hoe lang bent u al actief als raadslid?

51 responses

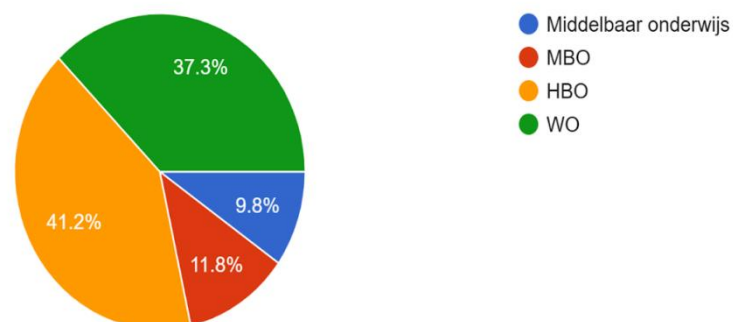
Bent u lid van een coalitiepartij of een oppositiepartij?

51 responses

Wat is uw hoogst genoten opleiding?

51 responses

Interviewvragen

De interviews zijn semigestructureerd afgenomen, waarbij deze vragenlijst als leidraad is gebruikt.

1.1. Hoe kijkt u tegen de radenavonden van Regiobureau Hart van Brabant aan?

1.2. Hoeveel keer bent u afgelopen jaar naar de radenavonden geweest?

1.3. De onderwerpen die besproken worden in radenavonden komen uit het sociaal/fysiek/economisch domein, bij welk van deze domeinen sluit uw portefeuille aan en was u aanwezig bij radenavonden die over onderwerpen uit uw domein gingen?

1.4. Was u aanwezig bij radenavonden die over onderwerpen gingen die niet in uw portefeuille zitten?

1.3 Kunt u vertellen wat voor u de belangrijkste redenen zijn om deel te nemen aan de radenavonden?

1.5. Hoe belangrijk vindt u de radenavonden voor uw werk?

1.6. Wat motiveert u om te komen?

2.1 Kunt u aangeven wat u ervan weerhoudt om (vaker) deel te nemen aan de radenavonden?

2.2 Hoe ervaart u de relevantie van de onderwerpen die tijdens de radenavonden aan bod komen?

3.1. Wat vindt u van de inhoud van de radenavonden?

3.2. Bent u tevreden over de manier waarop informatie tijdens de radenavonden wordt gegeven of zou u liever meer interactie zien?

3.3. Hoe tevreden bent u over de organisatie van de radenavonden?

3.4. Hoe tevreden bent u over de communicatie voorafgaand aan de radenavonden?

3.5. Welke behoeften of suggesties heeft u om de radenavonden aantrekkelijker te maken?

4.1 Zijn er onderwerpen of vragen die we nog niet hebben besproken, maar die volgens u belangrijk zijn?